

NOTAT

Om handel med Afrika

Afrika advarer EU:

**Vi taber
på ny aftale**

EU træder Afrika

Uganda:
Markedsadgang
er ikke nok!

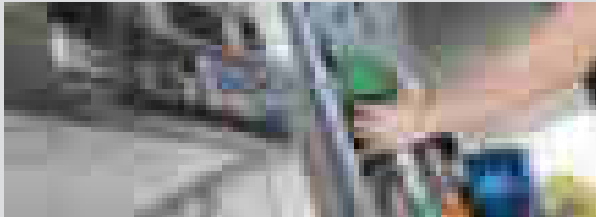

Godt klimanummer

Tak for jeres oplysning i sidste nummer af NOTAT om at EU's model med handel af CO₂-kvoter er brudt sammen. Det er jo ellers drømmeløsningen for dem der tror at markedet kan klare alle problemer.

Og så er markedet jo også monopolerne der, som NOTAT fint afdækker, fører EU's hånd og foreskriver »grøn« bioethanol og atomkraft, mens benzinslugerne på vejene og i luften endelig ikke må røres. Velkommen i drivhus EU!

Anders Bjerre Mikkelsen, Århus

Rettelse

I artiklen om vindkraft på side 15 skrev vi at en forøgelse af vindhastigheden fra 5 m/s til 12 m/s vil forøge effekten med en faktor 6. Det er forkert. Da effekten øges med tredje potens af vindhastigheden, er de korrekte tal at en forøgelse af vindhastigheden fra 5 m/s til 12 m/s vil forøge effekten 14 gange.

Ekstra eksemplarer af dette og tidligere numre kan købes til undervisning eller møder.

Send en e-mail til notat@notat.dk eller ring på tlf. 86 48 16 00 og få et tilbud.

Abonnement:

Helårligt 495 kr. halvårligt 260 kr. • Studerende og pensionister: Helårligt 370 kr. halvårligt 195 kr. • Foreninger og biblioteker: Helårligt 790 kr. halvårligt 410 kr. • Udkommer 11 gange om året • Konto: Reg.nr. 4710 Konto nr. 5000181 • NOTAT udgives i samarbejde med ind/dem-gruppen i EU-parlamentet.

Foridefoto: Gitte Jakobsen/IBIS

Redaktionen: redaktionen@notat.dk

I redaktionen: Åge Skovrind, Erling Böttcher (ansv.), Anders Rom Dahl, Staffan Dahllöf, Pelle Christy Geertsen, Kenneth Haar, Luise Pihl og Sven Skovmand.

Abonnement: Dorte Duun, dorte@notat.dk

Forretningsfører: Finn Ellegaard, finn@notat.dk

NOTATs artikler kan genfindes på: www.notat.dk

Al post til NOTAT sendes til: Nordkystvejen 2 F, 8961 Allingåbro, Tlf. 86 48 16 00, Fax: 86 48 02 33

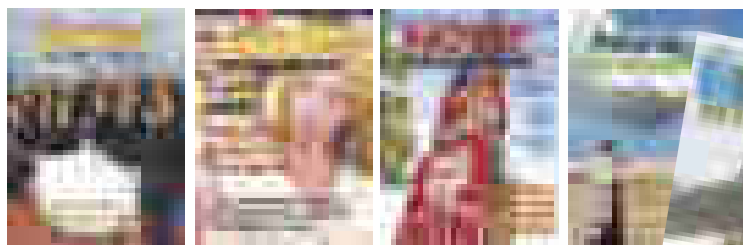
ISSN: 1603-7480

INDHOLD

Nye betingelser for handel med Afrika	4
Om Lomé-, Cotonou- og EPA-aftalerne	
Her skiller vandene	6
Fem punkter hvor EU og de afrikanske lande er uenige	
Analyse af Afrika	8
Omtale af tre nye studier om handel og økonomi i Afrika	
Udplyndringen af Afrika fortsætter	9
»Stop forhandlingerne mellem EU og Afrika«	10
Interview med den sydafrikanske økonom Dot Keet	
Globalisering med sociale hensyn	12
Interview med Ulla Tørnæs:	
De fattigste risikerer at blive marginaliseret yderligere ...	14
Kommentar af forfatter Knud Vilby	
EPA – et nødvendigt gode	15
Kommentar af fhv. EU-kommissær for udvikling Poul Nielson	
Uganda: Markedsadgang er ikke nok	16
Med bekymring og spænding holder erhvervsliv og civilsamfund et vågent øje med Ugandas forhandlingsdelegation	
Et spil Risk om Afrika	19
Hvad kom der ud af Folketingets vedtagelse?	
Maskinmester Mandelsons mission	22
Hvordan sker beslutningerne om EU's handelspolitik?	
Et vink med en vognstang	24
EU truer med at det kan koste dyrt hvis ikke de afrikanske lande makker ret	
Fyret for kritik	26
Regional integration under pres	26
Kommentar af handelsekspert Kwadwo Frempong	
»Vi må have ramt noget«	28
Græsrodsaktivister i Danmark og internationalt forsøger at råbe politikere og befolkningen op	
Ghana er ikke klar	30
Kommentar af formand for Sydafrika Kontakt Signe Borker Bjerre	

LÆS SERIØSE TEMAER OM EU

NOTAT går i dybden og giver indsigt hver måned

www.notat.dk

Fair kamp eller mord i bokseringen

Erling Böttcher
redaktør

URET TIKKER HURTIGT.

Den 31. december i år skal EU og de afrikanske lande afslutte forhandlingerne om nye regler for handelen mellem parterne, og skal man tro regeringer i Afrika og ulandsorganisationer i Europa, er de næste måneder nærmest livsvigtige. Et skidt resultat kan blive en katastrofe.

De nye aftaler skal sætte punktum for en epoke. Siden 1974 har EU givet mere adgang for afrikanske varer end EU har krævet at få adgang til de afrikanske markeder. Men internationale regler pålægger nu parterne at lave nye aftaler som ikke giver den ene part mere end den anden. Tidligere tiders privilegier til Afrika skal afløses af gensidighed, og de afrikanske lande står over for at handle med EU på lige betingelser.

Spørger man i EU, vil det på sigt være en fordel. Øget konkurrence vil gøre de afrikanske økonomier mere effektive og integrere dem mere i verdensøkonomien. Spørger man i

Afrika, er bekymringen, kritikken og protesterne udbredte. Den »frihandel« de fattige lande tilbydes, kan få grumme konsekvenser.

Den tidligere og nu afdøde præsident for Tanzania, Julius K. Nyerere, sammenlignede engang fattige landes position på et frit verdensmarked med en boksekamp med ham selv – en lille spinkel mand – som deltager. Han var ikke uenig i at der kunne være fordele ved frihandel når den bruges mellem lige parter, men hans tilføjelse var dramatisk:

»Hvis jeg sendes op i en boksering med Muhammed Ali, og vi begge får besked på at dyste efter samme regler, vil resultatet blive mord, ikke en boksekamp.«

I dette nummer af NOTAT rejser vi spørgsmålet om konsekvenserne i Afrika af de nye handelsaftaler, kaldet Økonomiske Partnerskabsaftaler.

Hvad vil de betyde? Hvordan virker fri handel mellem to ulige parter i dag?

Vil aftalerne styrke Afrikas eksport? Vil afrikanske virksomheder kunne stå distancen i konkurrencen med europæiske virksomheder?

Vi kommer langt omkring: Fra en dansk minister til en tidligere EU-kommissær, fra de afrikanske småhandlere til den officielle forhandlingsposition for de afrikanske lande. Og for at hjælpe på vej har vi afsat en del sider til at introducere emnet, så det bliver lettere at følge med.

I sidste ende er det brændende spørgsmål om handelsaftaler af den type EU foreslår, vil være en vej ud af fattigdommen for verdens mest plagede og fattigste kontinent. Det spørgsmål har mange i Danmark været stærkt optaget af gennem tiden, og Afrika fylder meget i den danske debat om u-landenes problemer. Men de aftaler som nu er på vej, har der været for lidt røre og debat om. ■

Nye betingelser

Handlingsreglerne for handlen mellem EU og Afrika ved at blive ændret. Inden 1. januar 2008 skal en række nye aftaler mellem EU og de afrikanske lande være på plads. De kaldes for økonomiske partnerskabsaftaler – eller EPA (Economic Partnership Agreements).

Denne og følgende sider giver en introduktion til EPA-aftalerne.

For hvorfor bliver de gamle regler ændret?

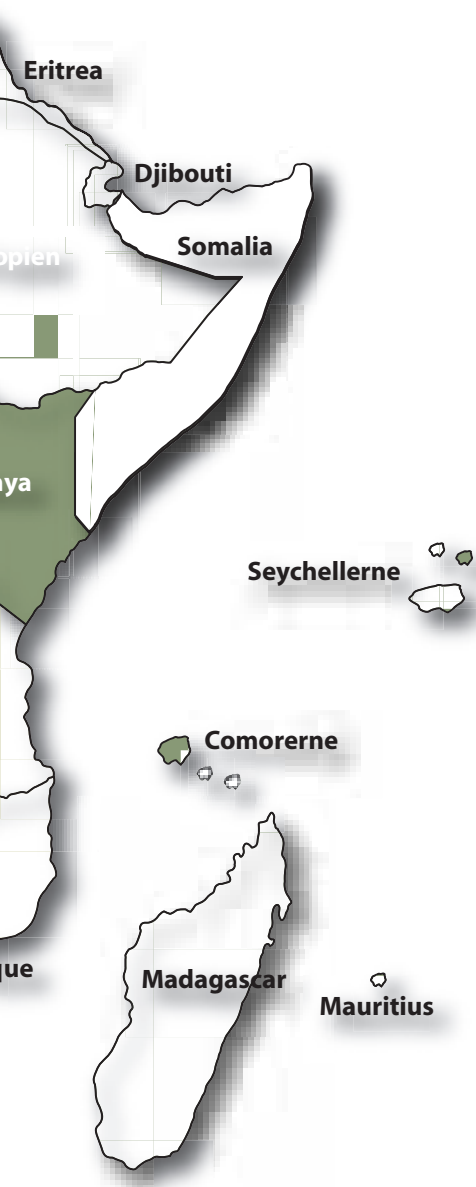
hvad indeholder de nye aftaler?

hvilke lande forhandler EU med?

hvad er parterne uenige om?

Denne og følgende sider giver en
introduktion til EPA-aftalerne.
Hvorfor bliver de gamle regler ændret?
Hvad indeholder de nye aftaler?
Hvilke lande forhandler EU med?
Hvad er parterne uenige om?

for handel med Afrika

1974: Et »partnerskab« bliver til – Lomé-aftale og AVS-lande

I 1974 trådte den såkaldte Lomé-aftale i kraft. Aftalen blev indgået i; Togos hovedstad Lomé. Aftalen blev indgået mellem 46 u-lande og EF (som EU hed dengang). U-landene var alle tidligere europæiske kolonier, og mange af dem var endda kun få år forinden blevet selvstændige. Der var med andre ord et særligt historisk forhold mellem dem og Europa som med Lomé-aftalerne blev videreført gennem aftaler om handel og udviklingsbistand.

Den gruppe u-lande som tilsluttede sig Lomé-aftalen kom til at hedde AVS-landene, opkaldt efter de tre verdensdele, de ligger i; Afrika, Vestindien (Caraibien) og Stillehavet.

Lomé-aftalen byggede på et princip om »partnerskab«. Det betød at samarbejdet skulle bygge på ligeværdighed, og at alle aftaler skulle indgås i enighed.

På handelsområdet blev det til et hovedprincip at u-landene som havde tilsluttet sig Lomé-aftalen, skulle have bedre adgang til det europæiske marked, end de europæiske lande (medlemmerne af EF) skulle have til u-landenes markeder. Der skulle altså være en form for »asymmetri« i handelsreglerne mellem parterne. Og i forhold til andre lande fik u-landene som blev tilsluttet Lomé-aftalen, flere privilegier på EF-markedet.

1994: Verdenshandelsorganisationen sætter Lomé under pres

I 1994 vedtog op mod 120 lande et nyt fælles regelsæt for verdenshandelen. Reglerne skulle forvaltes af en ny handelsorganisation kaldet Verdenshandelsorganisationen (WTO). Et af hovedprincipperne bag den nye handelsorganisation var »mest-begunstigelsesprincippet«, der i en snæver vending kan oversættes til »ens regler for alle«. Det skulle få stor betydning for EU's handelsaftaler med u-landene.

Hvis WTO's regler blev brudt af et land, og et eller flere lande klager til WTO, kan landet udsættes for handelssanktioner. Det fik hurtigt betydning for EU. En række klagesager fra andre u-lande, der ofte fik støtte fra især USA, lagde Lomé-aftalerne under

pres. Det mest berømte eksempel er Ecuadors klagesag mod EU for at give bananer fra andre u-lande lettere adgang til det europæiske marked. Til sidst besluttede EU sig for helt at afskaffe det gamle Lomé-system og erstatte det med nye handelsaftaler med de samme u-lande.

2000: Cotonou varsler nye aftaler

Lomé-aftalerne fandt deres erstatning i en aftale fra juni 2000, der fik navn efter hovedstaden i den afrikanske stat Benin; Cotonou-aftalen. I mellemtiden var AVS-gruppen vokset til at omfatte 79 lande. Den nye aftale handler om mange former for samarbejde. Den handler om menneskerettigheder, demokrati, om udviklingsbistand, og om handel.

Cotonou-aftalen rummede ikke en færdig handelsaftale, men kun en skitse til, hvordan de nye handelsaftaler skulle se ud. Aftaler som først skal falde på plads efter de forhandlinger som foregår nu. Men Cotonou-aftalen indvarslede alligevel nye tider. I Cotonou-aftalen fastslås det at de nye aftaler skal være præget af gensidighed, dvs. EU skal have mere adgang til markederne i Afrika og de andre lande. Desuden skulle forhandlingerne ikke længere være med alle AVS-landene på én gang, men med regionale grupper af lande.

2003–2008: Svære forhandlinger om EPA'er

Som forhandlingerne er skredet frem, har det vist sig at der er store uenigheder mellem EU og de afrikanske lande om, hvordan fremtidens handelsaftaler skal se ud. De afrikanske lande er endda uenige med EU om de helt grundlæggende principper for de nye aftaler, særligt princippet om »gensidighed«. Forhandlingerne skrider derfor kun meget langsomt frem, og kun få tror på at det kan lade sig gøre at blive færdige til tiden. Læs mere om uenighederne i artiklen på side 6.

Deadline for forhandlingerne om EPA-aftalerne er den 31. december 2007. Til den tid skal de være underskrevet. EU og AVS-landene fik i 2001 en frist til netop denne dato ved de internationale handelsforhandlinger i WTO i 2001. ■

EU forhandler med en række tidligere kolonilande i Afrika, Vestindien og Stillehavet (AVS-lande) om nye handelsaftaler. I Afrika foregår forhandlinger med fire grupper af lande som på kortet er markeret med hver sin farve: Centralafrika, det sydlige Afrika, Sydøstafrika og Vestafrika. Somalia og Zimbabwe er også AVS-lande, men deltager pga. krig og politisk uro ikke i forhandlingerne.

Her skiller vandene

Selv om det endnu er EU's ambition at blive færdig den 31. december 2007 med forhandlingerne om de nye handelsaftaler mellem EU og Afrika, så tror de færreste det vil lykkes. For der er langt mellem parterne. Det fremgår bl.a. af de udtalelser der kommer fra Den Afrikanske Union. Afrikanerne ønsker handelsaftaler af en helt anden karakter end EU vil have.

Den væsentligste afrikanske kritik af EU's forslag kan samles i fem punkter:

1. Mere adgang for europæiske varer kan ødelægge afrikanske virksomheder

I de fleste afrikanske lande ses det som en stor ulykke at de skal åbne meget mere for varer fra EU under de nye aftaler. Flere regner med at tabe stort indadtil, fordi lokale virksomheder kan blive udkonkurreret af importerede varer fra EU. Det gælder f.eks. Ghana hvor en vurdering lyder at tre fjerdedele af landets industri vil blive udkonkurreret.

Store dele af det afrikanske erhvervsliv slår alarm. Et medlem af en vestafrikansk erhvervssammenslutning, Iddi Ango, udtalte i april 2007:

»Hvis vi åbner vores land vil det, i betragtning af vores virksomheders situation, ikke blive en chance, men en katastrofe.«

2. Statsbudgetterne kan lide stor skade

Toldindtægter er en vigtig del af mange afrikanske landes statsbudgetter, bl.a. fordi de ikke råder over et udviklet skattesystem. Kenya vil, ifølge en rapport fra EU, miste 82

procent af sine toldindtægter, hvilket svarer til 12 procent af statsbudgettet, eller det samme som landet bruger på sundhed, mens Senegal vil miste 10 procent af statsbudgettet.

Ifølge beregninger fra FN vil de afrikanske lande samlet miste omkring 8 milliarder kroner årligt i toldindtægter hvilket svarer omtrent til udviklingsbistanden fra EU.

3. Markedsadgang uden udviklingsdimension

De afrikanske lande er bekymrede for om de kan få lige så god adgang til det europæiske marked som før. Et tilbud fra EU om fri markedsadgang for alle varer – med en række undtagelser, såsom sukker, ris og bananer – betragtes i Afrika som en reel indrømmelse selv om det tæller på minussiden at tilbuddet er på betingelse af indgåelse af en EPA-aftale. Men mange afrikanske regeringer har understreget, at øget markedsadgang ikke er meget værd uden støtte til infrastruktur og opbygning af produktion i de afrikanske lande.

Der er også andre udeståender, såsom de

Slut med Afrikas privilegier

EU er klar over, at EPA-aftalerne kan komme til at gøre meget ondt i Afrika, men er alligevel ikke til at rokke.

FRIHANDEL. Den tid er forbi, hvor EU uden videre gav afrikanerne bedre behandling end EU fik til gengæld. I årtier har EU accepteret at Afrika og EU ikke er lige stærke parter i verdenshandelen, og at de fattige afrikanske lande derfor skal have særbehandling. Det har været et hovedprincip i handelsaftalerne mellem EU og de afrikanske lande (syd for Sahara) siden 1974 at varer fra EU kan blive mødt af høje toldsatser i de afrikanske lande, selvom EU har givet de afrikanske lande god adgang til det europæiske marked.

Men i princippet er det slut med den slags aftaler. Ifølge reglerne i Verdenshandelsorganisationen (WTO), som både de

afrikanske lande og EU har tilsluttet sig, skal frihandelsaftaler (f.eks. aftalerne mellem EU og de afrikanske lande) fjerne »praktisk talt alle hindringer for handel« (GATT, artikel XXIV), og EU forstår reglerne sådan at tolden stort set skal fjernes på omtrent 80 procent af handelen.

Afrikanerne er meget nervøse for en konkurrence uden hindringer. Uden hindringer for handelen, især told på varerne, konkurrerer parterne på lige betingelser, og det er ifølge de afrikanske regeringer til den stærkes fordel. Mange afrikanske handelsministre har derfor været meget skarpe i kritikken af EU's forslag til EPA-aftaler. I marts 2005 udtalte

Kenyas handelsminister Mukisa Kituyi, at hvis man skal »gøre fattigdom til fortid« (Make Poverty History), skal man først »gøre EPA'erne til fortid«.

I EU-Kommissionen der forhandler på EU's vegne, er man tilsyneladende klar over at afrikanske lande kan komme til at betale en høj pris. Flere rapporter fra EU forudser, at mange afrikanske virksomheder kan bukke under i konkurrencen. Allerede i 2003 advarede en rapport fra EU f.eks. om risikoen for de vestafrikanske lande:

»Mens liberalisering nok vil gøre det muligt for forbrugere at købe varer til en overkommelig pris, kan det også fremme et sam-

mellem EU og Afrika

høje fødevarerstandarder EU har indført, og som hæmmer afrikansk eksport. Afrikanerne vil enten have lempet disse standarder, eller have økonomisk bistand for at kunne leve op til dem.

4. Den regionale handel kan svækkes

De afrikanske lande har samlet sig i grupper af lande med fælles grænser og har indgået aftaler for at styrke den regionale samhandel. Denne form for syd-syd handel er bredt anerkendt som en forudsætning for udvikling, men EPA-aftalerne kan komme på tværs. Det skyldes bl.a. at handel med EU forudses at stige markant, på bekostning af den regionale handel. FN's Afrikakommission (UNECA) forventer f.eks., at den interne handel i den sydøstafrikanske sammenslutning COMESA vil falde med 5,8 procent – et tab på 1,3 milliarder kroner – og at ECOWAS i Vestafrika vil tabe omtrent to milliarder kroner til konkurrenter fra EU.

FN's Afrikakommission er skarp i mælet i sin vurdering af EPA'ernes virkning på den regionale handel:

»Med mindre der indføres håndgribelige afbødende foranstaltninger, kan EPA'erne alvorligt underminere de fremskridt der er gjort indtil nu i den regionale integrationsproces på kontinentet.« (marts 2005).

5. Muligheden for at opbygge egen industri kan blive svækket

De afrikanske lande er også bekymrede for at EU's ønske om at styrke europæiske virksom-

heders position i Afrika kan forringe mulighederne for at opbygge den lokale industri. EU's ønske om mere favorable regler for udenlandske investorer, mere adgang til det afrikanske marked for tjenesteydelser, og endelig EU's ønske om skrappe regler for patenter, mødes alt sammen med stor skepsis blandt de afrikanske ledere. ■

menbrud for den moderne vestafrikanske industrisektor« (»SIA of Trade Negotiations of the EU-ACP Partnership Agreements«, oktober 2003).

EU er indstillet på at vise en vis fleksibilitet ved at tilbyde afrikanerne overgangsordninger og tidsfrister på ti år eller derover. Men omvendt lægger EU stor vægt på at føre en handelspolitik til fordel for det europæiske erhvervsliv, og EU viser heller ikke interesse for at ændre de regler i WTO som nu kan få konsekvenser i Afrika. Tidens løsen er ikke favorable særordninger for de fattigste, men »gensidighed« og lige betingelser i den globale konkurrence. ■

Frihandel giver ingen sikker gevinst

EU og de andre rige lande foreskriver »mere fri handel« som vejen frem for Afrika. Men det er højst tvivlsomt om det er vidundermidlet, viser ny rapport fra danske forskere.

HANDELSVILKÅR. Et nyt studie fra Dansk Institut for Internationale Studier, DIIS, analyserer de eventuelle gevinster, som Afrika vil få af en ny liberaliseringsrunde af verdenshandelen. Med liberalisering menes at der bliver mere fri adgang til at sælge varer (og tjenesteydelser) mellem landene, via fjernelse af import- og eksportafgifter og diverse støtteordninger til hjemmeproduktionen.

Forfatterne sår tvivl om hvorvidt det overhovedet bliver til gavn for Afrika med de liberaliseringer af handelen som er sat på dagsordenen. Forskerne danner modvægt til de meget optimistiske meldinger før forhandlingerne om handelsliberalisering startede. For eksempel skrev Verdensbanken:

»Fuld liberalisering vil løfte 140 millioner mennesker ud af fattigdom og de 70 millioner vil være i Afrika syd for Sahara.«

Mens det glade budskab holder ikke. Mens effekterne af handelsliberaliseringer er store for Vesten og for andre udviklingslande, er de forsvindende små for Afrikas vedkommende. Det er der faktisk tiltagende enighed om blandt mange forskere. Det skyldes især bedre og mere præcise beregningsmetoder af handelsfordele.

Handel er nok vigtig, men ikke som en hurtig og altomfattende liberalisering. Det vil blot være et tab for Afrika, lyder konklusio-

nen. I stedet har Afrika brug for særlige handelsaftaler der bringer udviklingen langsomt, men sikkert fremad.

Tværtimod kan det i en længere årrække skade økonomien på grund af tabte skatteindtægter. Liberaliseringer betyder nemlig at told på import af varer skal fjernes, og for de fleste af de fattigste lande er netop told den vigtigste indtægt til statskassen. Hvis den forsvinder, vil det kræve lang tid at få opdyrket andre metoder til at opkræve skat.

Rapporten fra DIIS anfægter også fordelene ved liberalisering af handelen internt mellem de afrikanske lande. Der vil næppe være så store gevinster som mange hidtil har troet.

De fattigste lande producerer og eksporterer i høj grad de samme varer. Der er ikke mange handelsfordele i at bytte den ens kakaobønne med den andens, som er produceret på stort set samme vilkår og til samme pris. Der er derfor ikke nogen gode økonomiske argumenter for at EU skulle presse på for liberaliseringer internt i Afrika, skriver forskerne direkte. ■

DIIS, Working Paper no. 2007/7, »Holder antagelserne om handelspolitisk »quick win« for Afrika«, af Trine Rask Thygesen og Michael Friis Jensen. Kan downloades på <http://diis.dk>

Afrikas marginalisering i verdenshandelen

Nogle lande klarer sig meget bedre end andre. Men den elendige infrastruktur er en akilleshæl for dem alle.

MARKEDSADGANG. Afrikas evne til at udnytte sine handelsmuligheder har i årevis været diskuteret blandt økonomiske eksperter. De nøgne tal fortæller at kontinentets andel af verdens samlede eksport er faldet markant, fra omkring 5,5 procent i 1975 til 2,5 procent i 2002. Umiddelbart fortæller dette fald at Afrika er blevet marginaliseret yderligere i verdenshandelen. Men er denne udvikling en overraskelse, eller er det simpelthen hvad man kunne forvente i forhold til befolkningens købekraft, transportomkostningerne og en masse andre velkendte faktorer? Forskerne er uenige om dette.

Det Internationale Institut for Fødevare-

politiske Studier i Washington (IFPRI) har lavet en analyse, hvor man bruger en ny og mere raffineret database. Data er desuden så friske, at de tager højde for virkningerne af de seneste handelsaftaler mellem Afrika og hhv. USA og EU. Konklusionen er at Afrika har en relativ god adgang til at sælge sine varer på verdensmarkedet, kun overgået af Europa, og altså bedre end Nord- og Sydamerika, Asien og Stillehavsregionen.

Men samtidig er forskellene meget store fra land til land. Lande med høj specialisering inden for f.eks. kød, mælk, sukker og bestemte afgrøder bliver straffet fordi disse produkter typisk er beskyttet i andre lande.

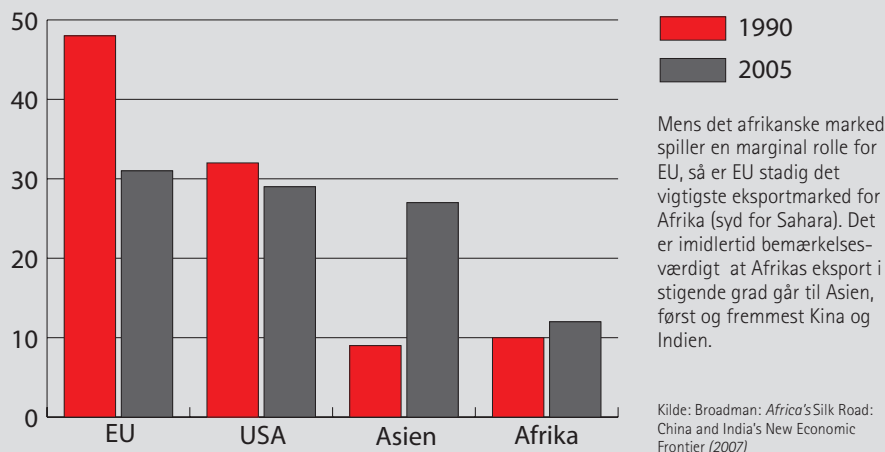
Det rammer lande som Benin, Malawi, Mauritius, Swaziland og Togo. Omvendt fremhæves tre lande med næsten fri markedsadgang pga. deres vigtigste eksportvarer: Botswana (diamanter, kobber, nikkel), Nigeria (olie), og Zambia (kobber).

Når der er sket en markant marginalisering af Afrika på handelsområdet skyldes det ifølge forfatterne især en dårlig infrastruktur. Konklusionen er derfor at bedre markedsadgang nok vil fremme eksporten i flere lande. Men at en forbedring af niveauet og kvaliteten af den afrikanske infrastruktur er helt afgørende. ■

Saswati Bora, Antoine Bouët og Devesh Roy: »The Marginalization of Africa in World Trade«, juli 2007. Rapporten kan downloades på <http://IFPRI.org>

Afrikas eksport

Udplyndringen af Afrika fortsætter

Ny bog om Afrikas økonomi ser årsagen til forarmelsen af kontinentet i de rige landes udbytning og de korrupte eliter.

KVÆLERTAG. Hvorfor er Afrika stadig så fattig? Er det, dybest set, fordi Afrikas økonomi ikke er vokset? Er løsningen et forstærket samarbejde mellem private og det offentlige om at skabe et bedre investeringsklima, og en bedre regeringsførelse? Det mente Tony Blair i sin Afrikarapport i marts 2005. Eller er den grundlæggende årsag til Afrikas fattigdom at kontinentets økonomi og samfund er ødelagt af den internationale kapital og af lokale eliter som ofte er holdt oppe af udenlandske magter?

Den sydafrikanske økonomiprofessor Patrick Bond stiller spørgsmålet i indledningen til sin seneste bog om det afrikanske kontinent. Og der er ikke tvivl om hvad han selv mener. Der er brug for et fundamentalt opgør med den internationale kapitals kvælertag på Afrika, der er brug for et helt andet økonomisk system. I bo-

gen gennemgår Bond detaljeret hvordan Afrikas fattigdom ikke kun er et resultat af historiske onder som slaveri, kolonialistisk udbytning og superprofitter, men at denne proces er fortsat frem til i dag i udvidet form via gældsfælden og korrupte magthavere.

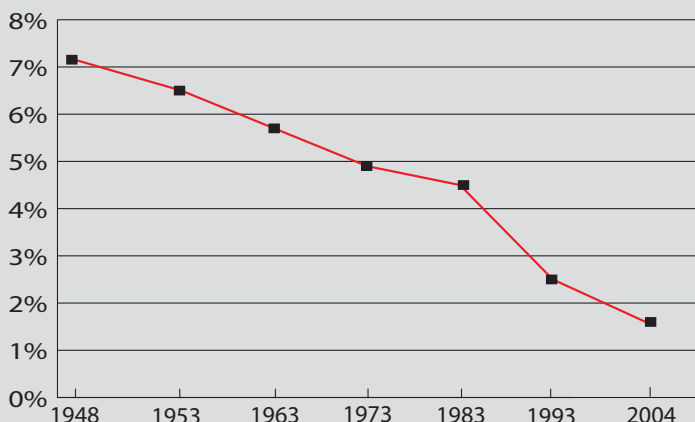
Blandt andet diskuterer Bond den fortsatte gældskrise, de ulige og unfair handels- og investeringsrelationer, Verdensbankens og den Internationale Valutafonds rolle og Kinas voksende indflydelse. Bond argumenterer for, at handelsliberaliseringer er en vigtig årsag til fattigdommen i Afrika, og at den afrikanske elites iver for at fjerne beskyttelsestold har smadret landenes spæde industri, ud over at staten har fået færre indtægter.

»Looting Africa« slutter med en vurdering af to fremherskende bud på hvordan man kan

bekæmpe Afrikas forarmelse. I modsætning til initiativer som »Make Poverty History« og »Live 8« ser Bond perspektiver i radikale græsrodsbevægelser i det civile samfund. Hvordan bevægelser som World Social Forum og andre græsrodsaktiviteter kan udvikle (sig til) et egentligt samfundsmæssigt alternativ kommer Patrick Bond dog ikke med et overbevisende svar på. Ikke desto mindre er hans bog en sand guldgrube af fakta, argumenter og analyser. ■

Patrick Bond: »Looting Africa, Economics of Exploitation«, Zed Books (2006), 172 sider. Pris ca. 20 dollars på amazon.com.

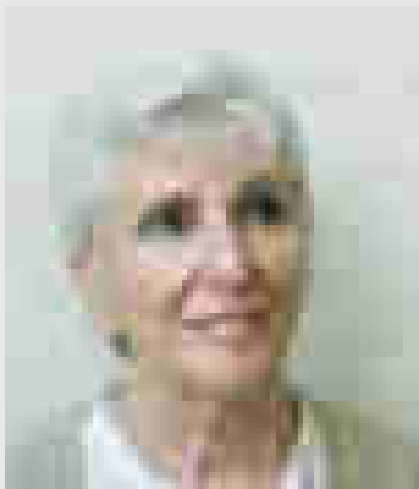
Afrikas andel af verdens eksport

Kurven viser at værdien af Afrikas (syd for Sahara) andel af den samlede verdenseksport har været faldende. En væsentlig årsag til dette er at hovedparten af Afrikas eksport er råvarer, og at prisen på disse har været faldende i forhold til forarbejdede varer. De seneste år er den negative udvikling bremset, og ifølge verdenshandelsorganisationen WTO var Afrikas andel af verdens eksport i 2006 den højeste siden 1990. Den væsentligste forklaring er dog de stigende oliepriser, men de ikke-olieeksporterende lande havde også eksportfremgang.

»Stop forhandlingerne mellem EU og Afrika«

Den sydafrikanske økonom Dot Keet er harmdirrende over EU's krav til nye handelsaftaler med Afrika. Resultatet bliver mere fattigdom og en underminering af regionalt samarbejde om udvikling, mener hun.

AKTIVISTISK AKADEMIKER. Dot Keet er økonom. Født i Zimbabwe, men bor nu i Cape Town i Sydafrika. Hun beskriver sig selv som »fra det sydlige Afrika«, og som aktivistisk akademiker. Hun hører til en kreds af økonomer i Afrika som lægger et stort engagement i forhandlingerne mellem EU og de afrikanske lande om nye handelsaftaler, de såkaldte EPA-forhandlinger. Forhandlinger som EU har sat i gang med alle u-lande som er tilsluttet en gammel samarbejdsaftale med EU, de såkaldte AVS-lande.

NOTAT konfronterede hende med EU's vigtigste argumenter for de nye aftaler. Dem afviste hun blankt.

Noget for noget

Er hun f.eks. ikke enig i at der må være en vis gensidighed i en stor handelsaftale, og at de afrikanske lande derfor må åbne deres markeder mere for varer fra EU, når nu EU er indstillet på at åbne mere for afrikanske varer. Denne gensidighed er et vigtigt kendetegn ved de aftaler EU gerne vil have, men det møder ikke forståelse hos Dot Keet.

»Vi har masser af erfaringer med liberaliseringer gennem IMF og Verdensbankens programmer (nedsættelse af told som betingelse for bistand og lån, red.). Og erfaringen er at det har store omkostninger for de fattige landmænd, småproducenter, og for statsbudgetterne,« svarer hun.

Og selvom EU ellers har tilbudt de afrikanske lande næsten fri adgang til EU's marked, har hun svært ved at se fordelene.

»Det er rigtigt at det tilbud kan forbedre deres adgang til det europæiske marked. Men deres problemer handler ikke så meget om markedsadgang som om produktivetsproblemer. Og hvis EU insisterer på liberaliseringer over hele linjen, vil det alvorligt underminere de afrikanske landes produktion og deres potentiale.«

Fleksibilitet fra EU

Tilsyneladende er EU ellers meget opmærksom på de problemer de afrikanske lande kan få, hvis de skal åbne deres markeder markant mere for europæiske varer. EU er for længst begyndt at foreslå en lang overgangsperiode på ti år eller derover, og vil også give plads til at afrikanerne kan undtage visse produkter for konkurrence. Men Dot Keet er ikke tilfreds:

»Jeg har altid ment at handelsliberaliseringer skal være fuldstændig styret af de fattige lande selv. Både hvornår, hvor hurtigt og hvilket produkt der skal åbnes mere op overfor. Det er umuligt at sige på forhånd, hvornår de afrikanske lande vil kunne klare sig i åben konkurrence på de forskellige områder. Alligevel er EU nu i færd med at på-

tvinge dem en klart defineret ramme for, hvornår de skal liberalisere hvor meget.«

Også derfor mener hun ikke at den gensidighed der er en grundlæggende del af EPA-aftalerne, på nogen måde er rimelig.

»At EU tilbyder markedsadgang er utilstrækkeligt. At EU kræver markedsadgang er helt uacceptabelt,« siger hun.

Regionalt samarbejde

Dot Keet er særligt optaget af de regionale samarbejder mellem de afrikanske lande som hun mener er afgørende for enhver udviklingsstrategi. Derfor skulle man tro at hun ville hilse EU's vægt på netop det regionale samarbejde i Afrika velkomment. EU forhandler nemlig ikke med alle afrikanske lande, men med regioner i Afrika. Imidlertid er hendes holdning at hvis EU vil styrke det regionale samarbejde, er metoden helt forkert, ikke mindst fordi de regioner som forhandler med EU, ikke er sammenfaldende med de regionale sammenslutninger.

»Den sydafrikanske udviklings-sammenslutning (SADC) er blevet delt midt over. Seks SADC-lande forhandler med EU i den sydøstafrikanske gruppe. Det er en

gruppe som alene er opstået for at forhandle. Denne gruppe er bare en gruppe lande – ikke en region."

Bla. derfor anerkender hun ikke EPA-aftalerne som et bidrag til regionalt samarbejde.

»EU siger at de støtter regional integration, men gør faktisk det modsatte. Det de kræver, vil føre til alvorlig underminering af forsøgene på at opbygge et regionalt samarbejde.«

Afhængighed og trusler

Meget af denne kritik høres ofte fra afrikanske regeringer, understreger Dot Keet. Men det rejser spørgsmålet hvorfor disse lande tilsyneladende ikke har planer om at forlade forhandlingsbordet. Hvorfor begynder de ikke at kræve aftaler af en helt anden type?

Dot Keet mener der er flere årsager. Den ene er historisk betinget: De afrikanske lande er placeret i en dyb historisk betinget afhængighed af EU. En udviklingsstrategi med perspektiv vil efter hendes opfattelse bedst kunne gennemføres ved en »omgruppering«, hvor de afrikanske lande udvikler et tæt samarbejde indbyrdes, i stedet for at indgå aftaler a la EPA med EU.

En anden årsag til at de afrikanske lande forbliver i forhandlingerne, er anderledes konkret: EU truer, ifølge Dot Keet, de afrikanske lande med at afbryde u-landsbistanden hvis aftalerne ikke kommer i hus. EU har også sagt meget klart at hvis der ikke kommer en

aftale, kan konsekvensen blive at de afrikanske lande får direkte forringet deres forhold på EU's marked. Og det virker, mener hun:

»Mange af disse lande er så afhængige og skrøbelige at når en EU-kommissær siger at de vil miste deres handelsfordele på EU's marked hvis der ikke er en aftale inden den 1. januar, er det meget alvorligt,« siger hun med henvisning til den position EU har fremlagt ved forhandlingerne i det sydlige Afrika.

Stop EPA

Den udmelding tager hun afstand fra. Hun mener at EU er juridisk forpligtet til at stille et alternativ til rådighed, hvis de afrikanske lande ikke mener sig i stand til at skrive under på en EPA-aftale – et alternativ der skal sikre de afrikanske lande lige så god adgang til EU's marked som i dag. Men da EU ikke hidtil har været indstillet på at finde alternativer, har hun valgt et umisforståeligt svar i samarbejde med mange andre.

Dot Keet ser det nemlig som en vigtig del af sit virke at søge samarbejde ikke bare med

andre afrikanske økonomer, men også med græsrodsorganisationer i hele Afrika. Det sker gennem samarbejdende netværk som Africa Trade Network der samarbejder med hundreder af organisationer på kontinentet. I det sydlige Afrika tæller dette selskab, ifølge Dot Keet, samtlige græsrodsorganisationer, og holdningen er kompromisløs:

»Vores position er at der bør slet ikke være forhandlinger. Overhovedet! Forhandlingerne foregår på et grundlag som er i lodret strid med de nationale udviklingsbehov og aspirationer, og som vil hæmme det regionale udviklingssamarbejde,« slutter hun. ■

Dot Keet og Transnational Institute udgav i maj 2007 rapporten »Economic Partnership Agreements – Responses to the EU Offensive against ACP Developmental Regions«. Den kan læses på <http://www.tni.org/reports/altreg/epas.pdf>

Udviklingsministeren om vejen frem for Afrika:

Globalisering

UDVIKLINGSMINISTEREN. Ulla Tørnæs regner med at der indgås aftaler mellem EU og de gamle kolonilande i Afrika, Vestindien og Stillehavet (AVS) i år, på trods af at forhandlingerne går trægt.

»Det er vigtigt at fristen bliver overholdt. Vi har en undtagelse fra WTO-reglerne, som udløber med 2007. Hvis vi ikke overholder den frist, så bortfalder de vilkår for markedsadgang til EU som de mindst udviklede lande har i dag«.

Kan man skubbe til tidsfristen, eller kan WTO-reglerne laves om?

»Det er vigtigt at holde fast i at AVS-landene ikke på noget som helst tidspunkt undervejs har meddelt at de ikke ønsker at indgå EPA-aftaler (økonomiske partnerskabsaftaler, red.). Derfor er der selvfølgelig ikke udarbejdet alternativer.«

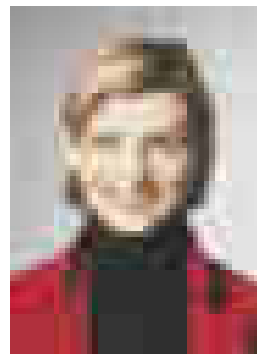
Men hvis de siger at det ser ud til at blive alt for dramatisk, hvad siger du så?

»Jeg mener vi skal bestræbe os på at nå det her inden tidsfristen, og det har jeg en klar forventning om kommer til at ske. Den danske holdning er at aftalerne skal være

Afrikas vej væk fra fattigdom staves frihandel og globalisering selv om nye handelsaftaler med EU kan koste halvdelen af de fattigste landes statsbudgetter. Det siger udviklingsminister Ulla Tørnæs i et interview med NOTAT.

»Jeg så gerne at de unge driftige mænd blev i Afrika, for fattigdomsproblemerne kan ikke løses i Europa,« siger udviklingsminister Ulla Tørnæs.

med sociale hensyn

udviklingsværktøjer og led i vores bidrag til fattigdomsbekæmpelse.»

Med i globaliseringen

Koblingen mellem fattigdomsbekæmpelse og globalisering er et tema i regeringens Afrika-politik.

Ulla Tørnæs beskriver hovedpunkterne således:

»For det første skal Afrika med i globaliseringen, det handler om øget samhandel, og om øget integration i det internationale samfund. Det andet mål er at vi ønsker øget regional integration på det afrikanske kontinent. Og sidst, men ikke mindst, handler det om øget bistand med fokus på de unge og på jobskabelse. Det skal vi være bedre til at hjælpe dem med, med fokus på unge, på kvinder, og på ligestillingen mellem kvinder og mænd.«

»Driftige mænd skal blive i Afrika«

Men der er sket en omdefinering af Afrika-politikken?

»Vi lavede Afrika-strategien i 2004, og det er så en opdatering eller revision som vi har nu. Du kunne vel med rette spørge, hvorfor så allerede en ny strategi når den første kun er mindre end tre år gammel,« siger Ulla Tørnæs, og svarer selv:

»Svaret er at udviklingen er gået så stærkt. Globalisering, klimaændringer, smitsomme sygdomme, bæredygtig udnyttelse af naturressourcer, migration, og religiøs radikaliserende, de er alle spørgsmål vi som donor-land også er nødt til at forholde os til.

Nye faktorer i den danske optik, eller i den afrikanske virkelighed?

»Jamen, det tror jeg er begge dele. For eksempel spørgsmålet om migration; der har altid været migration mellem de afrikanske lande, og fra Afrika til andre lande. Men der er nu tale om et omfang, og en stigende illegal migration til Europa. Jeg så gerne at de unge driftige mænd blev i Afrika, for fattigdomsproblemerne kan ikke løses i Europa.«

»Nu er det måske en lidt negativ tilgang. Jeg mangler at nævne at der sker rigtig, rigtig mange positive ting. Der er vækstrater som er utroligt positive i en række lande.«

EU som eksempel

Er der et lighedstegn mellem fattigdomsbekæmpelse og deltagelse i globaliseringen?

»Det er i hvert fald et meget vigtigt element. Hvis man ser på andre dele af verden, primært selvfølgelig på Sydøstasien, så er det tydeligt at se at de fordele som globaliseringen har medført for Sydøstasien, har været netop fattigdomsbekæmpelse.«

Men findes der andre områder i verden hvor man har startet med frihandel, og med at åbne op for investeringer, uden først at have opbygget en styrkeposition?

»Altså, ja Europa for eksempel, efter Anden Verdenskrig.«

Ja?

»Europa lå i ruiner, og så traf man nogle politiske beslutninger om tættere samarbejde både økonomisk og politisk.«

»EU startede jo med en toldunion med grænser udadtil, og så udviklede man et indre marked. De sydøstasiatiske lande begyndte også med at være meget handelspolitisk nationale, først bagefter åbnede de op for deltagelse for den øvrige verden. Men opskriften for Afrika ser ud til at være lige den modsatte?«

»Næ, det ved jeg ikke om man kan sige, det kommer da an på hvordan man ser det. Altså hvis man ser på det som vi drøfter i øjeblikket, etableringen af økonomiske partnerskabsaftaler, så handler det jo om øget regional integration. På sigt tror jeg alle er enige om at toldbarrierer ikke fremmer samhandel.«

50 procent af statsbudgettet

Et kritikpunkt af aftalerne er at fordi mange lande har dårligt fungerende skattesystemer, bliver det vanskeligt for dem at finde erstatninger for den tabte told?

»Det er en problemstilling som vi netop sidder og drøfter. Det er et faktum for en række af AVS-landene, at toldindtægter, og i og for sig også eksportafgifter, udgør en ganske, ganske betydelig del af statsbudgettet. Det varierer fra land til land, men i nogle tilfælde der kan det være helt op til 50 procent af statsbudgettet. Det er klart, at en sådan post på et budget ikke kan afvikles fra den ene dag til den anden.«

»Det er også den danske regerings holdning, at toldafviklingen skal finde sted over

en hensigtsmæssig periode. Det vil sige over en årrække. Det er der faktisk en bred enighed politisk i Danmark om.«

»En udfasning som kombineres med overgangsordninger, vil give mulighed for det enkelte land at udvikle andre finansieringsformer, for eksempel indkomstskat eller moms.«

I ansvarligt tempo

Hvad taler vi om når du siger udfasning? 10 år eller 25 år?

»Det er meget svært at svare på. Det er noget der drøftes, men jeg forestiller mig en længere årrække. Og det hænger sammen med at vores formål med EPA'erne er at de skal være et udviklingsværktøj.

Så det kan godt komme til at bliver længere end 10 år?

»Jamen, det vil jeg ikke lægge mig fast på. Men toldafviklingen skal ske i et socialt og statsfinansielt ansvarligt tempo, sådan at fattigdomsbekæmpelse ikke undermineres.«

I forhandlingerne har Kommissionen tilbudt AVS-landene en told- og kvotefri adgang i EU for alle deres produkter. Dog vil der være en overgangsperiode for sukker og ris. Det er Ulla Tørnæs ikke tilfreds med:

»På det seneste rådsmøde i midten af maj afgav jeg en erklæring på Danmarks vegne. V havde foretrukket at der ikke var en sådan overgangsordning. Men det stod vi altså ret alene med.«

Behov for undtagelser

Der er også den omvendte proces. I Vestafrika er man bange for at konkurrencen fra EU-landene vil kunne føre til en afindustrialisering.

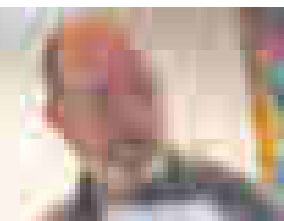
»Det du spørger om, er EU-landenes markedsadgang i AVS-landene. Men der er enighed om at der er behov for fleksibilitet for det som kaldes sensitive produkter. Det betyder at der eventuelt kan være undtagelser for visse produkter.«

Er der sat navne på disse produkter?

»Nej, for det er op til AVS-landene at oplyse hvilke varer man ønsker undtagelse for.

Har de gjort det?

»Det er ikke mig der sidder og forhandler. Det tør jeg simpelt hen ikke svare på. Men pointen er at det er op til AVS-landene selv.« ■

Knud Vilby

Kommentar af Knud Vilby, journalist og forfatter,
tidl. formand for Mellemfolkeligt Samvirke

De fattigste risikerer at blive marginaliseret yderligere

EU's forhandlinger om økonomiske partnerskaber (EPA) med landene i Afrika, Stillehavet og Vestindien (AVS) er en indviklet affære. Landene er inddelt i geografiske regioner, der indeholder både store og små, stærke og svage, meget fattige og mindre fattige lande. De vil blive påvirket forskelligt.

Vor egen statsminister Anders Fogh Rasmussen har argumenteret for at toldafvikling i Afrika også kan gavne samhandelen afrikanske lande imellem, og dermed også øge markedet for lokale produkter og gøre det lettere at tiltrække investeringer til Afrika.

Det er argumenter, der rummer en vis sandhed. Der er brug for liberalisering og øget samhandel mellem små afrikanske lande, og det er rigtigt at en af grundene til at Afrika næsten ikke får investeringer i produktion udefra (undtagen i olie- og mine- realudvinding), er at de afrikanske markeder er små og lukkede.

Vi kender ikke resultatet af EPA-forhandlingerne i og med at de ikke er afsluttede. Som forhandlingerne er lagt op, rummer de imidlertid meget store problemer for de fattige lande. Her skal nævnes nogle af problemerne.

- Hvis AVS-landene i al almindelig afvikler told og liberaliserer handelen, både med nabolande og med EU, så er der velbegrundet frygt for at det vil være EU-produkter der erobrer det lokale marked. Resultatet kan altså meget vel blive at fattige lande mister eksport til nabolandene frem for at øge eksporten.
- Afviklingen af told vil føre til et voldsomt indtægtsstab for AVS-landenes statskasser. Landene syd for Sahara fik i 1990'erne omkring en fjerdedel af deres samlede indtægter fra told. Den britiske organisation ActionAid har beregnet at et stort land som Nigeria vil miste omkring 3 milliarder kroner om året i told. Kenya vil miste 7-800 millioner kr. For andre lande er beløbene mindre. Men samlet er det en gigantisk omkostning.

- AVS-landene vil stadig have vanskeligheder ved at eksportere en række produkter til EU. Produkterne skal leve op til kvalitets- og miljøstandarder, og de skal opfylde meget komplicerede regler om oprindelsesland. Det er regler der i dag er en voldsom bremse på eksport. EU er her langt mere bureaukratisk og vanskelig at have med at gøre end USA. Afrikanske lande har været i stand til at øge tekstilimporten til USA i kraft af smidige regler. Men ikke til EU.
- Totalliberalisering vil ramme nogle af de mindst udviklede lande hårdt, fordi de særlige fordele de har i dag, gradvist vil forsvinde når andre lande får samme adgang til EU-markedet.

Optimisterne siger at der er så meget at vinde for AVS-landene at det er værd at tage omkostningerne med. Men der er enighed om at der er omkostninger. Commonwealth sekretariatet har beregnet at de samlede omkostninger ved at gennemføre de nødvendige indre reformer i AVS-landene vil være omkring 70 milliarder kroner over 10 år. Derudover er der toldtabet.

EU har officielt sagt at aftaler også vil medføre øget bistand, men der er ikke set konkrete tegn på en vækst i bistand som overhovedet lever op til disse krav.

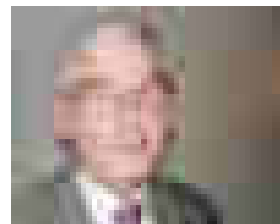
Afrikanske græsrodsorganisationer protesterer voldsomt mod EPA-forhandlingerne, og mod at EU presser på for at få dem afsluttet i år med henvisning til en utroværdig påstand om at de eksisterende regler ikke kan forlænges ind i 2008 på grund af WTO.

Frygten er at de fattige lande får store nye omkostninger og store umiddelbare tab, mens eventuelle fordele først vil vise sig på meget langt sigt. Omkostningerne kan også blive så store, frygter mange at der aldrig bliver ressourcer til at udnytte de mulige fordele.

I så fald marginaliseres de fattige lande endnu mere. ■

Poul Nielson.

NOTAT har stillet Poul Nielson en række spørgsmål om EPA-forhandlingerne. Poul Nielson er fhv. EU-kommissær for udvikling og humanitær bistand, fhv. udviklingsminister og energiminister, og adj. professor ved Aalborg Universitet.

EPA – et nødvendigt gode

Hvem vil få mest glæde af de økonomiske partnerskabsaftaler (EPA)?

Helt givet de 79 lande i Afrika, Vestindien og Stillehavsregionen der med deres tilslutning til Cotonou-aftalen i 2000 også sagde ja til den model for en løsning på de eksisterende problemer med de gamle handelsaftaler mellem EU og AVS-landene. Disse aftaler med forskellige præferenceordninger og en kobling til forskellige støtteordninger som Stabex og Sysmin var en overlevering fra kolonitiden og efterhånden helt ude af trit med den almindelige globale udvikling på handelsområdet. Med afgørelsen i WTO i striden om bananerne stod det klart for alle, at et nyt handelsregime mellem EU og AVS-landene nødvendigvis måtte være WTO-kompatibelt. Dette var ikke ensbetydende med en dogmatisk og unuanceret liberalisering, og hele filosofien i EU-Kommissionen ved udarbejdelsen af oplægget til EPA-forhandlingerne var da også at finde en model, der gik helt ud til kanten i henseende til at bevare AVS-landenes fordele inden for rammen af hvad der ville være muligt i WTO. EU og AVS-landene fik så i WTO en tidsbegrænset accept af de gældende aftaler indtil EPA-forhandlingerne ville være gennemført.

Det er meget enkelt at svare på dette spørgsmål, idet der ikke for alle disse udviklingslande ville være andre reelle alternativer end enten at fortsætte med høje toldmure og et håbløst forsøg på at holde sig uden for den almindelige internationale økonomi eller en hasarderet og ustyret liberalisering. EPA indebærer en gradvis og styret åbning der først og fremmest åbner for landene indbyrdes på regional basis, og som i relation til EU indebærer lange overgangs-

perioder og en vægtning af vilkår i AVS-landenes favør. For EU ligger de mulige fordele ikke i selve handelsadgangen til AVS-landene. Den har man allerede i samme omfang som tilfældet er det for andre WTO-medlemmer. Fordelene vil ligge i at AVS-landene som følge af de positive virkninger af den regionale liberalisering og integration vil blive bedre områder at investere i.

Er kritikken fra flere afrikanske lande og NGO'er rimelig?

Nej, og den er også misforstået. Det meste af kritikken kommer fra kredse der ønsker at bevare beskyttede monopoler, hvad enten de er statsejede virksomheder eller private. NGO'ernes kritik bunder i en mærkelig uvilje mod at se kendsgerningerne i øjnene – en manglende evne til at opdatere og korrigere sine fjendebilleder.

Er frihandel – fri adgang til hinandens markeder – mellem EU og Afrika et retfærdigt udgangspunkt?

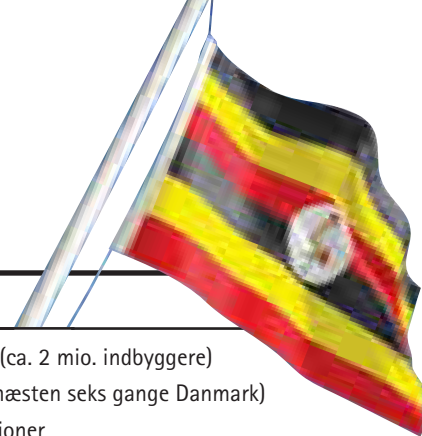
Dette er ikke udgangspunktet for EPA-forhandlingerne. Udgangspunktet er at finde en løsning på problemet om hvordan man mest lempeligt kan bidrage til en gradvis integrering af AVS-landene i den globale økonomi. EPA er ikke et ideologisk projekt, men et praktisk projekt.

Hvad kan og vil EPA betyde for fattigdom i Afrika?

Et skridt i den rigtige retning.

Vil EPA hjælpe Afrika med at få gang i en økonomisk udvikling?

Ja. Helt klart. ■

Uganda

Hovedstad: Kampala (ca. 2 mio. indbyggere)

Areal: 241.038 km² (næsten seks gange Danmark)

Indbyggertal: 29 millioner

BNP pr. indb. 2006 (skøn): 1.900 USD (Danmark 37.000 USD)

Vigtigste eksportvarer: kaffe, fisk, blomster, bomuld, guld

Erhvervsfolk i Uganda: Markedsadgang er ikke nok

Med bekymring og spænding holder erhvervslivet og civilsamfundet i Uganda et vågent øje på landets forhandlingsdelegation, efterhånden som deadline for en ny handelsaftale nærmer sig.

KAMPALA, UGANDA. Forhandlingerne om en økonomisk partnerskabsaftale (EPA) går trægt og er allerede langt efter tidsplanen som sætter fristen for en færdig aftale senest 31. december 2007. Samtidig lyder kritikken fra flere sider at de kommende handelsaftaler vil påvirke Ugandas økonomi negativt.

Årsagen er bl.a. en frygt for at udenlandske varer vil blive solgt til dumpingpriser og dermed udkonkurrere Ugandas egen industri.

Reglerne i Verdenshandelsorganisationen WTO siger at alle lande skal have de samme

handelsvilkår. Hvis EPA-aftalerne bliver afsluttet inden den 31. december, forventes det at Uganda åbner en del af sit hjemmemarked for EU-varer fra 2018.

En analyse fra tænketanken African Centre for Trade And Development når frem til at Uganda vil miste 184 mia. ugandesiske shillings i 2018, 340 mia. i 2022, og 388 mia. i 2038, fordi der ikke bliver lagt afgift på importvarer. Det svarer til hhv. 0,6, 1,1 og 1,25 mia. kroner. Embedsmænd fra EU afviser imidlertid at regnestykket holder.

Elendig infrastruktur

Ugandesiske eksportører peger på at landets elendige infrastruktur lægger en afgørende bremse på eksportmulighederne. Efter deres mening er det nødvendigt med penge til at løse disse problemer, ikke mindst den ustabile energiforsyning. Ellers vil en EPA-aftale ikke være til nogen fordel. Eksportørerne kræver også hjælp med nye eksportregler og standardiseringsbestemmelser.

John Ssempebwa, handelschef i Private Sector Foundation og medlem af Ugandas

Carolyn Nakazibwe, journalist på
The Weekly Observer i Uganda.

Jeff Mbanga, journalist på
The Weekly Observer i Uganda.

forhandlingsdelegation siger at EU må hjælpe med at få løst disse infrastrukturproblemer, før aftalen kan underskrives.

»Hvis man ser på EPA-aftalerne, er der en bestemmelse om udvikling hvor vi har peget meget klart på at aftalen må løse disse problemer med produktionen. Men får vi en privilegeret markedsadgang, og forudsat at vi får udviklingsbistand til at løse vores produktionsproblemer, så giv mig bare en grund til at vi ikke skulle skrive under. Er disse to forudsætninger imidlertid ikke til stede, så er det holdningen at Uganda ikke skal skrive under,« siger han.

EU: Vær »realistisk«

Men ifølge Tom Vens fra EU-Kommissionens delegation i Uganda, er man nødt til være »realistisk« i sine krav om flere EU-midler. Han påpeger at EU allerede giver støtte til Uganda gennem den Økonomiske Udviklingsfond (EDF) som burde løse de problemer man har med produktion og infrastruktur.

Det niende EDF-program fra 2002 til 2007 var således på 1,8 mia. kr. Men kun en del af beløbet kom til udbetaling, ifølge EU fordi flere ansøgninger og tilbud ikke ankom rettidigt.

Ugandas regering forhandler i øjeblikket det 10. EDF-program som forventes at blive på 2,6 mia. kr. Aftalen forventes at komme på plads i starten af 2008. Penge fra EDF kommer kun til udbetaling på anmodning fra regeringen som også har retten til at afgøre hvilke projekter der skal støttes.

Europæiske markeder sætter prisen

Gordon Wavammunno, en af Ugandas førende blomsterekseportører, siger at eksportørerne har brug for en støttefond med nem adgang hvor man ikke skal være afhængig af

fortsættes næste side...

Kaffebønder fra et kooperativ i Uganda. Foto: Andy Carlton (TWIN.org.uk)

»Hverken de nuværende regler eller den nye EPA-aftale vil fungere, med mindre der afsættes flere penge til eksportstøtte,« siger Gordon Wavammunno, en af Ugandas førende erhversledere.

regeringens prioriteringer. Efter hans mening vil »hverken de nuværende regler eller den nye EPA-aftale fungere, med mindre der afsættes flere penge til eksportørerne«.

Wavammunno ser heller ingen tegn på at en ny handelsaftale vil ændre på den kendsgerning at når en eksportør fra et fattigt land bliver ramt af naturkatastrofer, hviler omkostningerne udelukkende på egne skuldre.

Wavammunnos Victoria Flowers blev ødelagt af en storm i marts 2006, men fik ingen hjælp fra hverken regeringen eller handelsaftaler.

»Jeg var nødt til at låne 1,8 mill. dollars (næsten 10 mill. kr.) for at genopbygge virksomheden,« siger han.

Og indtægterne er ikke strømmet ind i det tempo som de burde. Han er utilfreds med at prisen på blomster fra Victoria Flowers sættes på markedet i Holland og andre steder i Europa, og han kan ikke se at EPA-aftalen vil ændre på dette faktum.

Victoria Flowers eksporterer syv forskellige slags roser til Holland tre gange om ugen for 75 øre pr. blomst. Firmaet sender 1 million blomster afsted om måneden og når i december i nærheden af 2 millioner.

»Vi sælger dem højest til 1 krone pr. stk., men køberen sælger dem videre for 3,75 kroner. Vi dyrker blomsterne, men tjener kun peanuts,« siger han.

Regeringen advarer

Sam Nahamya, Ugandas industri- og handelsminister, mener at EPA-aftalen vil være den bedste løsning til fremme af Ugandas eksport. I et statement på ministeriets hjemmeside forklarer han at Ugandas eksportører risikerer en mindre fortjeneste hvis ikke aftalen bliver underskrevet.

I erklæringen advarer Nahamya: »Hvis ikke vi sikrer den nuværende handelsordning, vil fiskeeksporten, som i øjeblikket ikke bliver pålagt afgifter ved eksport til EU, blive pålagt en afgift på hhv. 16 og 7,5 procent (...). Blomstereksporten, som ikke er pålagt afgifter ved eksport til EU, vil skulle betale en afgift på 8,5 procent. Konsekvensen er at vi vil udsætte vores spæde private sektor for konkurrence fra lande som Kina, Indien og Brasilien på EU's markeder.«

Skrappe krav

Men der er også stemmer i det civile samfund som argumenterer med at selv om Uganda nyder godt af toldfri adgang til EU's marked, så vil de skrappe regler gøre det svært for eksportørerne. Reglerne fastlægger en række standarder som eksportlande skal opfylde før de må sælge deres varer på EU's markeder.

Disse regler ramte især Uganda hårdt i slutningen af 1990'erne da landets fiskeeksport nåede et lavpunkt fordi en stor del af eksporten blev afvist af EU pga. en koleraepidemi i Uganda.

Splittet forhandlergruppe

Uganda forhandler handelsaftaler med EU sammen med 15 andre lande i den øst- og sydafrikanske blok (ESA). Men der er opstået ballade internt i gruppen fordi landene ikke har ensartede interesser.

En kilde tæt på forhandlingsdelegationen oplyser at Uganda sammen med flere andre lande planlægger at bryde ud af ESA-gruppen og danne deres egen forhandlingsgruppe. Problemet i ESA-gruppen er, at forhandlerne fra lande som f.eks. Mauritius og Seychellerne ikke bekymrer sig om problemerne for de mindre udviklede lande som Uganda.

»Mange af disse fyre (embedsmænd fra de udviklede lande) kommer kun for at more sig,« siger kilden.

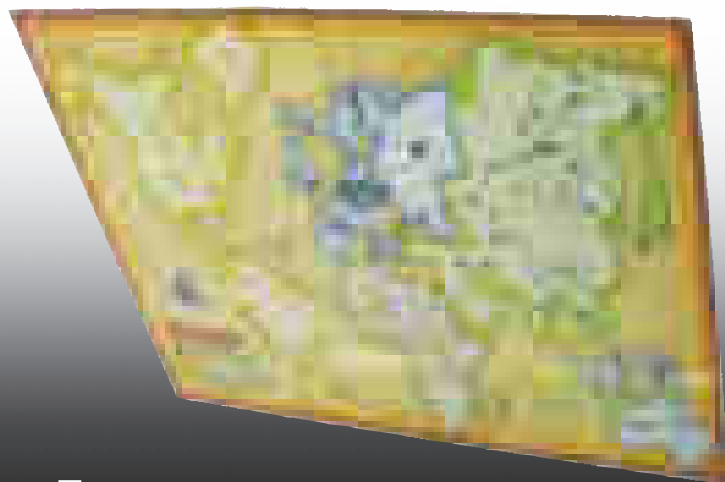
Han tilføjer at forhandlinger sammen med de østafrikanske lande Kenya, Tanzania, Burundi og Rwanda vil give mulighed for at forsvare de samme interesser eftersom de befinder sig på nogenlunde samme udviklingsniveau.

Dertil kommer de såkaldte oprindelsesregler som sætter en grænse for hvor meget af varens værdi der skal stamme fra det eksporterende land.

Ifølge Elly Twineyo, leder af African Centre for Trade and Development, er reglerne om oprindelse et redskab som skal gøre det vanskeligt for mindre udviklede lande at få adgang til det europæiske marked.

»Reglerne om oprindelse er en handelshindring og er en af de måder hvorpå de udviklede lande påtvinger de mindre udviklede lande unfair handelsbetingelser,« siger han.

Ugandas eksport til EU havde i 2005 en værdi af 1,4 mia. kroner. Det svarer til 35,8 procent af landets eksport og EU er dermed fortsat Ugandas vigtigste eksportmarked. ■

Et spil Risk om Afrika

ANALYSE

DEN DANSKE POSITION. »Det er faktisk ret godt. Jeg tror det bliver den mest u-landsvenlige vedtagelse i noget land i Europa.«

Sådan sagde Steen Gade (folketingsmedlem for SF) om den tekst, Folketinget vedtog efter en ophedet debat den 24. januar i Folketingssalen. Enhedslistens Rune Lund havde argumenteret for »en gratis omgang til Afrika«, og tog skarpt afstand fra de krav til bl.a. de afrikanske lande, som ligger i de nye handelsaftaler, der forhandles mellem EU og lande i Afrika, Caribien og Stillehavet (EPA-aftalerne). Men alle øvrige partier var enige om en kritisk, men mindre vidtgående model for Danmarks bidrag til debatten i EU om de nye aftaler.

Det »uarterige« selskab

I deres vedtagelse understregede flertallet i Folketinget at Danmark gerne ser at alle afrikanske lande får fri adgang til EU-markedet. Hidtil har kun varer fra de fattigste afrikanske lande haft fri adgang, dog med undtagelse af ris, sukker og bananer, men det har været dansk politik i fem år at denne ordning skal udstrækkes til at gælde alle afrikanske AVS-lande. Det er også dansk politik at afvik-

lingen af told og andre hindringer for europæiske varers vej ind på det afrikanske marked, skal ske i »et socialt og statsfinansielt ansvarligt tempo«. Det betyder at der ikke stilles spørgsmålstegn ved om afrikanerne skal skære meget ned på deres told, men at de skal have en så lang tidsfrist som muligt til at åbne deres markeder. De afrikanske lande skal desuden kunne beskytte deres markeder effektivt mod dumping (d.v.s. salg under produktionsprisen) af landbrugsvarer. Endelig ønsker Danmark også at styrke det regionale handelssamarbejde mellem de afrikanske lande, og at EU skal indstille presset for at få afrikanerne til at acceptere aftaler på områder, som afrikanerne ikke ønsker at forhandle om, nemlig investeringer og tjenesteydelser.

Men der er langt fra en holdning blandt danske politikere til forhandlingerne med de afrikanske lande. Det er nemlig ikke EU's medlemslande, der forhandler med afrikanerne, men EU-Kommissionen, og kommissionen er ikke forpligtet til at lytte til medlemslandene under forhandlingerne. En ambition om at gøre en stor forskel, er derfor svær at løfte, og kræver meget mere end en

I januar vedtog Folketinget en politik for de nye handelsaftaler med bl.a. de afrikanske lande. Hvad kom der ud af det, da budskabet nåede til Bruxelles? Har de kritiske regeringer i EU bragt afrikanerne tættere på en aftale?

holdningstilkendegivelse. Og selvom den danske position ikke stiller spørgsmål ved hovedtrækkene i EPA-aftalerne, adskiller den sig alligevel så meget fra hovedsporet at Danmark befinder sig i det kritiske selskab. Eller som en embedsmand i Udenrigsministeriet udtrykker det: Det »uartige selskab«.

Et spil Risk

Vejen fra Danmark til direkte indflydelse på EU's politik er en kringlet vej, der på nogle punkter kan minde om brætspillet Risk, hvor det handler om at sætte angrebet ind på rette tidspunkt, og ikke mindst at finde allierede blandt de andre spillere. Uden hjælp fra mange andre lande, sker der intet. For at tvinge en ændring af EU's forhandlingslinje igennem, skal der nemlig være kvalificeret flertal i Ministerrådet, hvor landenes ministre sidder.

Men i forløbet siden vedtagelsen i januar i Folketinget har ministrene faktisk spillet en tilbagetrukket rolle. Den danske minister for udviklingsbistand har fremlagt den danske holdning på et uformelt møde i ministerrådet i marts, og resten af spillet har stort set været overladt til embedsmændene. De danske

embedsmænd mødes med embedsmænd fra andre lande i artikel 133-komitéen, i AVS-gruppen, og i andre embedsmandsudvalg, hvor EPA-forhandlingerne tages op. Her kan de komme med indvendinger og forslag til Kommissionen på møderne eller på skrift, og kan sikre sig Kommissionens opmærksomhed, hvis de er mange nok. Langt de fleste diskussioner om forhandlingerne er i år blevet afgjort på dette niveau – embedsmandsniveauet. Danmark har kunnet tale med en smule vægt, fordi også en række andre lande er kritiske over for Kommissionens forhandlingslinje. Udover Danmark tæller den kritiske fløj især Belgien, Holland, Luxembourg, Sverige, Irland og Italien, oplyser en kilde i Bruxelles tæt på forhandlingerne til NOTAT.

Gennembrud for dansk prioritet

På en del områder er det så som så med Danmarks gennemslagskraft. Nogle standpunkter falder helt igennem. Det kan ses af en udtalelse fra Ministerrådet den 15. maj, hvor EU stadig insisterer på at de afrikanske lande skal indgå aftaler om investeringer og tjenesteydelser – stik mod den danske posi-

tion. Der er heller ikke sket nævneværdigt på spørgsmålet om u-landenes mulighed for at beskytte deres markeder mod landbrugsvarer fra EU, der modtager støtte.

Alligevel er Danmark og den øvrige kritiske fløj nået et pænt stykke hen ad vejen. I april meldte Kommissionen ud at alle AVS-lande kan få fri adgang til det europæiske marked, hvis de skriver under på en EPA-aftale. Set med danske briller er det et gennembrud, for netop de afrikanske landes adgang til EU's marked er højt prioriteret, oplyser Udenrigsministeriet til NOTAT.

Tilsyneladende har Danmark også været med til at præge Ministerrådets udtalelse om AVS-landenes, herunder de afrikanske landes åbning af deres markeder for varer fra EU. Denne åbning skal ifølge udtalelsen fra Ministerrådet fra den 15. maj, ske i et »socialt og statsfinansielt ansvarligt« tempo, hedder det med en formulering, der også kan findes i Folketingets vedtagelse.

Samlet kan man konkludere at EU's position er justeret i retning af de danske ønsker. Om det så skyldes embedsmændenes indsats eller andre forhold, såsom kritikken af EPA'erne fra AVS-landene selv, er svært at vurdere.

Succes uden succes

Derimod står det fast at justeringen af EU's kurs endnu ikke har fået de afrikanske lande til at rykke væsentligt nærmere en endelig aftale. Der er kun få og små konkrete fremskridt ved forhandlingsbordet, og mange afrikanske regeringer bruger nu som også tidligere en meget bombastisk retorik over for EPA-aftalerne, der tyder på en grundlæggende modvilje mod en frihandelsaftale, der indebærer at de selv skal åbne deres markeder betydeligt over for varer fra EU. Markedsåbninger afrikanerne selv mener de vil tabe på.

»Jeg ved ikke om der vil være en vinder, hvis vi skriver under på en EPA-aftale under de nuværende omstændigheder, men jeg ved med sikkerhed at Afrika ikke bliver vinderen.«, sagde Amadou Ba, der leder Senegals kontor for internationale forhandlinger, i juli til nyhedsbureauet IPS.

Det er da også de afrikanske landes fælles holdning at hele grundlaget for forhandlingerne burde have været anderledes fra begyndelsen. Det fremgår især af udtalelserne fra Den Afrikanske Union at de afrikanske lande slet ikke ønsker at åbne deres markeder i det omfang, EPA-aftalerne har lagt op til fra be-

gyndelsen, og at lange tidsfrister derfor heller ikke er tilstrækkelig til at skabe begejstring.

»På intet tidspunkt var en EPA, forstået som en frihandelsaftale, det foretrukne valg for AVS-landene. Det var det ikke. Men vi havde ikke noget alternativ«, sagde Mauritius' EU-ambassadør Sutiawan Guness i juli til African Renewal, der udgives af FN.

EPA og vejen til udvikling

Det ser med andre ord ikke ud til at de afrikanske lande er overbevist om – som det hedder i vedtagelsen fra Folketinget – at formålet med EPA-aftalerne er »at fremme AVS-landenes udvikling og fattigdomsbekæmpelse gennem deres integration i verdenshandlen«. Denne nølen fra afrikansk side bliver nu mødt med et barsk svar. I forhandlingerne er EU begyndt at gøre det forbavsende klart at EU vil forringe forholdene for afrikanske varer på EU-markedet, hvis der ikke er underskrevet EPA-aftaler den 31. december 2007, selvom EU tidligere har forpligtet sig til at tilbyde alternativer, der ikke stiller afrikanerne ringere.

Når det ikke sker, skyldes det næppe så meget europæiske interesser i Afrika. Årsagen er snarere at EU er involveret i et langt

større og vigtigere spil Risk: Konkurrencen med USA og ambitionen om at vinde mere ind på markedet i Brasilien, Rusland, Kina og Indien. Indrømmelser til AVS-landene, herunder Afrika, kan give EU problemer i de internationale forhandlinger om handel i Verdenshandelsorganisationen (WTO), og det er det sidste EU ønsker. Også derfor er EU – og også den danske regering – afvisende over for en debat om udskydelse af tidsfristen og om reelle alternativer til EPA-aftalerne. I stedet søger de at overbevise de afrikanske regeringer om at der i virkelighedens verden ikke eksisterer et alternativ. ■

Folketingets vedtagelse

»Folketinget understreger, at formålet med økonomiske partnerskabsaftaler med EU er at fremme AVS-landenes udvikling og fattigdomsbekæmpelse gennem deres integration i verdenshandelen. Regeringen opfordres til at arbejde for at:

- toldreduktioner fra AVS-landenes side sker i et socialt og statsfinansielt ansvarligt tempo,
- EU efterlever sit tilsagn om at øge bistanden, herunder at yde øget handelsrelateret bistand til AVS-landene i forbindelse med partnerskabsaftalerne,
- EU kun stiller krav om skærpede regler for serviceydelser, intellektuelle ejendomsrettigheder, konkurrence, investeringer samt offentlige indkøb i det omfang, det tjener AVS-landenes udviklingsinteresser og ønsker,
- AVS-landene effektivt kan beskytte sig mod al dumping bl.a. af landbrugsvarer,
- alle AVS-partnerskabslande tilbydes markedsadgangsvilkår i EU, svarede til »Alt undtagen våben«-toldpræferencerne uden overgangsordninger,
- fremme syd-syd-handel, herunder at give mulighed for, at told på import fra EU afvikles langsommere end mellem AVS-landene i de regionale grupperinger og
- EU lempet sine oprindelsesregler og arbejder for, at OECD-landene gør det samme.«

Vedtaget efter debatten den 24. januar 2007 af alle partier undtagen Enhedslisten

Maskinmester Mandelsons MISSION

27 landes fælles handelspolitik bliver foreslået, forberedt og ført ud i livet af ansatte embedsmænd. De folkevalgte politikeres indflydelse er begrænset.

POLITIKKENS MASKINRUM. En udstrakt hånd til Afrika, Vestindien og Stillehavs-landene, og et forslag til handelsaftale med al mulig hensyn til de fattige landes interesser.

Eller: Et afpresningsbud, og en opskrift på en truende katastrofe.

De vidt forskellige vurderinger af EU-landenes politik overfor den fattige del af verden handler om vurderingen af det politiske indhold – resultatet af en ofte lang og langt fra gennemskuelig proces.

Alle kan have en mening om slutresultatet. Men de færreste kan følge hvordan man er nået dertil.

Et ansigt og én stemme

Formelt set er det medlemslandene som beslutter sig for den fælles handelspolitik i Ministerrådet.

Beslutningerne bliver ført ud i livet af Kommissionen hvor den ansvarlige kommissær Peter Mandelson optræder som de 27 landes ansigt og stemme.

Men det som Mandelson og hans medarbejdere bliver sendt i byen, eller rettere ud i verden, med, er aldrig ukendt stof. Kommissionen har altid selv forberedt de sager som man bagefter bliver sat til at administrere.

Dette er i og for sig ikke noget unikt. Kommissionens dobbeltrolle som forslagsstillere og som administrator er den måde som EU fungerer på.

Men i handelspolitik har embedsmændene i Kommissionen friere spil end på de fleste andre politikområder.

Den danske strandklub

Der er ingen forstyrrende indblanding fra EU-parlamentet. Kun hvis handelssager omhandler investeringer og tjenesteydelser, har Parlamentet en ret til at blive hørt.

Til gengæld har Kommissionen ingen forpligtelse til at rette sig efter hvad Parlamentet måtte mene.

På den anden side vil nationale parlamenter som Folketinget og forskellige interesseorganisationer kunne blande sig. Og det gør de.

Folketingets Europaudvalg udsteder og efterprøver danske ministres mandater. Og der er etableret et forum under navnet Beach Club for danske organisationer med interesse for handelspolitik.

Beach Club-komiteerne blev oprettet i 1998 og samler deltagere fra myndigheder, erhvervsorganisationer, og fra organisationer som Naturfredningsforeningen, Mellempolitisk Samvirke og Max Havelaar Fonden.

Udenfor maskinrummet

I følge et studie lavet af Verdensnaturfonden WWF er Danmark det eneste EU-land hvor parlamentarikere og organisationer har mulighed for nogenlunde systematisk at følge slagets gang. Det er dog begrænset hvad danske parlamentarikere og organisationer har mulighed for at følge med i.

Hvad der sker, fra det tidspunkt Kommissionen indleder forhandlinger om en handelsaftale på EU's vegne, og til en endelig aftale bliver godkendt af Rådet, er en proces som i hovedsagen foregår på møder mellem EU-landenes embedsmænd, deres EU-ambassadører, og i sidste instans i Ministerrådet.

Ikke en gang det forholdsvis velinformerede danske Folketing kan kigge ind i det handelspolitiske maskinrum.

Foreslår og udfører

Maskinrummet har et navn: Artikel 133-komiteen, opkaldt efter Nice-traktatens hovedartikel om handelspolitik. Nogle handelsaftaler, så som EPA-aftalerne, diskuteres også i andre udvalg.

Komiteen minder om andre arbejdsgrupper i Ministerrådets regi. Formanden kommer fra det aktuelle formandskabsland, pt. Portugal. Deltagerne er embedsmænd fra med-

lemslande. Komitéens opgave er at forhandle sig frem til en fælles holdning som Minister-rådet derefter kan vedtage uden unødven-dige sværds slag.

Men 133-komitéen adskiller sig fra andre af Rådets arbejdsgrupper ved at Kommissio-nen både er forslagsstillere, og den som rent faktisk udfører det forhandlingsarbejde som behandles i komitéen. I de fleste andre ar-bejdsgrupper handler det om at forberede love, som gennemføres i de enkelte med-lemslande.

Kommissionens folk får på den måde en større indsigt i de ofte teknisk komplicerede sager, end de nationale repræsentanter har, hvis man skal tro forskellige studier af hvor-dan 133-komitéen fungerer.

Gentlemensaftaler

Inde i det handelspolitiske maskinrum bliver der så godt som aldrig stemt om forhand-lingstaktik og oplæg, selv om hovedreglen i handelssager er beslutninger med kvalificeret flertal.

Hensigten er så langt som muligt at opnå konsensus ved »gentlemen's agreements«. Det er en praksis som sætter pres på de enkelte medlemslande om ikke at stille sig på tværs.

»Men selvfølgelig er der ingen som for et øjeblik glemmer hvilke stemmeandele de for-skeellige medlemslande repræsenterer,« siger en af de involverede som NOTAT har talt med.

Han hentyder til at de store EU-lande har flere stemmer end de små.

Hvis der alligevel opstår uenighed i ko-mitéen bliver det konkrete stridsemne skub-bet opad i systemet til EU-ambassadørerne (COREPER) som, hvis heller ikke de kan blive enige, skubber sagen videre til Ministerrådet.

Big business styrer...

En konsekvens af det lukkede arbejde i 133-komitéen, af bestræbelserne på at opnå kon-sensus, og af Kommissionens særlige stilling i forhold til medlemslandene, er at stærke lobbyorganisationer i Bruxelles kan skaffe sig indflydelse over den politiske proces ved at henvende sig direkte til maskinrummets be-styrelse – nøglepersoner i Kommissionen.

Store virksomheder og deres interesse-organisationer kommer på den måde til at præge EU's handelspolitik i højere grad end de enkelte regeringer i EU's medlemslande. EU's handelspolitiske linje bliver lagt af »big business«.

Det er budskabet i en rapport fra tænke-tanken Ny Agenda som får støtte i studiet fra Verdensnaturfonden WWF.

Forskeren ved det britiske Loughborough universitet, Carina Gerlach har en lidt anden tilgang til interessepolitikken.

...slet ikke nok

Ifølge Gerlach har erhvervsorganisationerne

ikke en ensartet holdning til handelspolitiske spørgsmål som Kommissionen arbejder med. Desuden mangler de fælleseuropæiske orga-nisationer kendskab til hvad deres egne med-lemsorganisationer ønsker.

Selv store organisationer som Business-europe (forum for erhvervsorganisationer som Dansk Industri, tidligere kendt som UNICE), og lobbyistorganisationen ESF (Euro-pean Services Forum) har kun et par personer hver som fast følger de globale handelssager.

Gerlach som selv har arbejdet for Eurochambres (de europæiske handelskamre) i Bruxelles, ser det endda som et problem at Kommission ikke i tilstrækkelig grad lytter til erhvervslivets ønsker.

Tilbage står imidlertid, at de system-kritiske organisationer og de erhvervsvenlige forskere trods forskellige udgangspunkter og konklusioner er enige om en ting: Kom-missionen har en central, for ikke at sige en autonom, funktion i udformningen af EU's handelspolitik. ■

Kilder: WWF: »A League of Gentlemen. Who really runs EU Trade Decision-Making«, november 2003. Ny Agenda: »Vores globale handelsinteresser -- En rapport om EU's handelspolitik, de multinationale selskaber og u-landene«, 2006. Carina Gerlach: »Does Business Really Run EU Trade Policy? Observations about EU Trade Policy Lobbying«, POLITICS, Vol 26(3) 2006.

Et vink med en vognstang

EU truer med at fra 15 procent og helt op til 69 procent af et fattigt lands eksport til EU risikerer at ryge på gulvet, hvis det fattige land ikke underskriver en ny partnerskabsaftale. Det viser et såkaldt »argument-papir«, som NOTAT er kommet i besiddelse af.

FORHANDLINGSTAKTIK. »I har bare at makke ret – ellers er det slut med at sælge jeres varer hos os.«

Det er essensen af det budskab EU's forhandlere sender til deres afrikanske modpart i forhandlingerne om nye handelsaftaler.

Et såkaldt »argument-papir« som NOTAT er kommet i besiddelse af, gennemgår de argumenter som EU-forhandlerne skulle bruge ved et møde den 5. februar 2007 i Bruxelles. Papiret truer med at meget store dele af eksporten fra Vestafrika til EU kan ryge sig en tur. Det gælder eksporten af tunfisk, kokos, aluminium, grøntsager, bananer, ananas og tekstiler. Og det er ingen lille sag for et fat-

tigt land, faktisk fra 15 procent og helt op til 69 procent af eksporten til EU, afhængig af hvilket land der er tale om. Ikke nok med det. Selv varer som ikke umiddelbart er ramt, kan komme i problemer, det kan nemlig være at ingen vil sejle med disse andre varer, når først den øvrige eksport er røget.

Det er et sådant vink med en vognstang, EU's topforhandlere giver de allerfattigste lande, hvis de nøler med at rette ind efter EU's forslag til nye handelsaftaler.

Afrikanerne nøler

På den ene side af bordet sidder topembedsmænd fra EU – der forhandler på

vegne af alle medlemslande i EU. På den anden side sidder fire vestafrikanske lande; Ghana, Elfenbenskysten, Cap Verde samt Nigeria. EU vil gerne overtale de fire afrikanske lande til at få en ny handelsaftale på plads inden udgangen af 2007. På det tidspunkt udløber nemlig den gamle såkaldte Cotonou-aftale med EU's gamle kolonilande.

Mødets dagsorden var i det mindste at få afrikanerne med på at vedtage en køreplan for forhandlingerne, så de kan afsluttes i rette tid. Men afrikanerne nøler. Derfor må EU-embedsmændene »stave det for dem«.

Få uger forinden – den 19. januar – havde de vestafrikanske lande holdt møde med hinanden. Her vedtog man at være yderst forsigtig – på den ene side er man interesseret, på den anden side vil man ikke forpligte sig til en deadline som hedder inden udgangen af året 2007. I stedet ønsker de en 3 års forlængelse af forhandlingerne.

Ikke opmærksomme på risici

»En vigtig indflydelse på beslutningen er at ikke alle de vestafrikanske ministre ser ud til at være fuldt opmærksomme på risikoen for forsinkelser og manglen på juridisk mulighed for at give dem markedsadgang efter 2007,« hedder det indledningsvist i papiret, som skal klæde EU-forhandlerne på til mødet med de afrikanske lande.

Afrikanerne har fokuseret på »udfordringerne ved at skrive under på aftalerne«. Nu er opgaven for EU-forhandlerne at få afrikanerne til i stedet at få fokus på »risikoen for at overskride deadline«, som der står.

»Det er af yderste vigtighed at ministrene nu giver et klart mandat til at indgå i de afsluttende forhandlinger med EU,« lyder instruksen. Men – tilføjes det: »Det er på ingen måde et diktat; det er en ægte forhandling.«

Stor eksport i fare

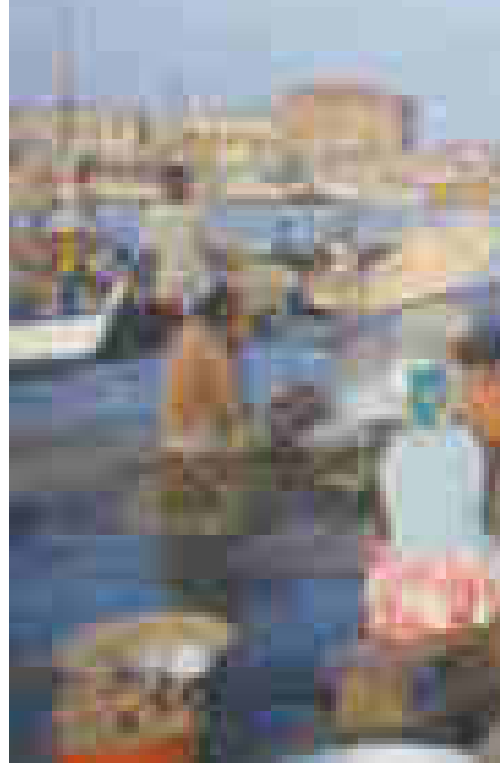
Hvis landene underskriver de nye handelsaftaler, vil de få lettere ved at eksportere blandt andet oksekød, smør, tomater og andre grøntsager, mel, og bestemte frugter og vin. Netop disse produkter vil de vestafrikanske lande gerne eksportere.

Hvis ikke de skriver under, så gør det ondt. Det er den besked, EU's forhandlere skal give. For at skære det helt ud i pap, sætter EU-embedsmændene procenter på hvor store dele af eksporten som vil blive ramt af højere told. Højere told vil for eksempel ramme:

- 36 pct. af Elfenbenskystens eksport til EU
- 25 pct. af Ghanas eksport til EU
- 69 pct. af eksporten fra Cap Verde

De vigtigste produkter som bliver ramt, er:

- Ghana: Ananas, dåsetun, kokos, aluminium, grøntsager.
- Elfenbenskysten: Kokos, bananer, ananas, dåsetun.
- Nigeria: Rejer, kokos, tekstiler.
- Cap Verde: Fisk (især tun), tekstiler/tøj.

Fiskemarked i Ghana. EU truer med at eksporten til EU kan blive ramt hvis ikke landet skriver under på den ny handelsaftale.

Hvis ikke, så....

Det er en del af Cotonouaftalen at hvis ikke det lykkes at indgå nye aftaler, så skal de afrikanske tilbydes et alternativ som ikke stiler dem dårligere. Men dette punkt har EU's forhandlere ikke bekymret sig om hidtil. I stedet bliver EU-forhandlerne i papiret klædt på til at til fremmane en række ubehagelige konsekvenser. Skulle det ske at det alligevel ikke lykkes at få gennemført den nye økonomiske handelsaftale, ja så

- »er det uden for EU's kontrol at garantere« de samme handelsvilkår som den udløbne aftale.
- »Situationen vil være usikker og indviklet« – både juridisk og praktisk – og vi vil tabe momentum i forhandlingerne og i den regionale integrationsproces – og det vil være sandsynligt at det rammer nøgleprodukter som bananer, aluminium, tekstiler og tunfisk.
- Vi vil også forsinke fordelene ved »økonomisk partnerskabsaftale« inden for områderne regler for at fremme investeringer, udviklingen af handel med service, samarbejder på områder som standarder og støtte til regionalt samarbejde.

Hvis ikke det lykkes at enes om en partnerskabsaftale, så vil det eneste handelsarrangement, EU kan tilbyde, være de normale internationale handelsregler under verdenshandelsorganisationen WTO. Det er ikke så godt – af flere grunde: For det første giver det ikke de fattigste lande EU har aftale med, nogen fordele som alle andre ikke også har. For det andet vil landene blive omfattet af oprindelsesregler (hvor meget af en vare som skal være produceret i eksportlandet, red.), som er strengere end dem der gælder i de hidtidige aftaler.

Med andre ord skal EU's forhandlere gøre

det klart at dette ikke vil være en yderst problematisk satsning for de afrikanske lande.

Ingen til at sejle andre varer

Men EU kan da godt spørge om en dispensation, som skal godkendes af alle WTO's medlemslande, til at indføre særlige fordele for de mindst udviklede lande, hedder det i papiret. Men det fremgår også at dels er dispensationer stadig sværere at få, dels kan EU ikke

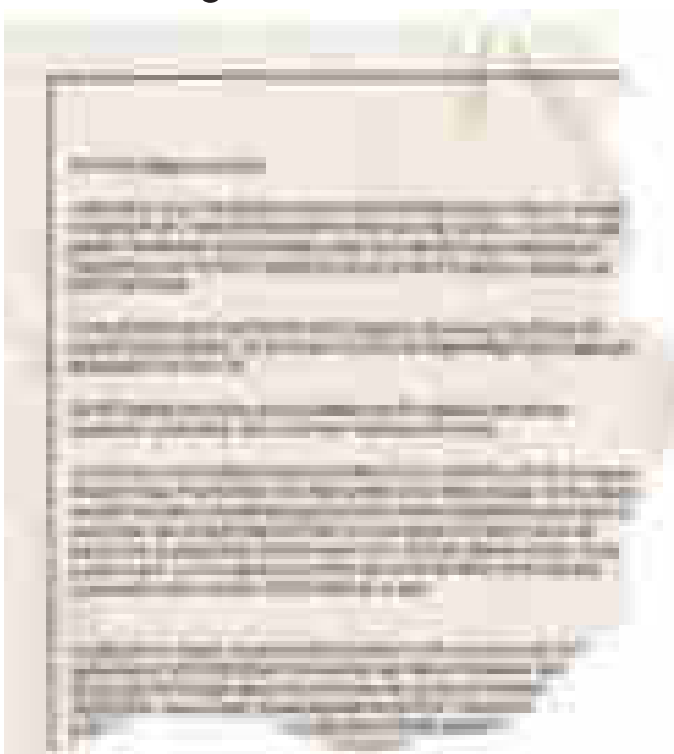
garantere at forespørgslen vil ende positivt, og dels vil forhandlingerne kunne stå på i årevis, og i den tid bliver de fattigste lande dårligere stillet, end hvis EU's forslag til handelsaftale bliver vedtaget nu.

Selv om det skulle lykkes at give de fattigste lande fri adgang til EU-markedet, vil de blive ramt af indirekte virkninger i form af ændringer i den regionale handel – hvad angår transport. For eksempel giver bananeksporten til EU indirekte også transportmuligheder til at eksportere andre produkter.

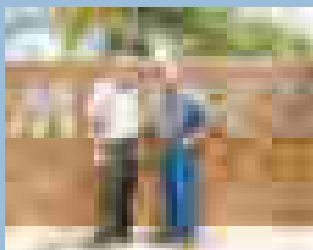
Den trussel er til at tage og føle på. Kort og godt – hvis bananeksporten ryger, ja så vil der lige pludselig ikke være nok skibe til at transportere andre eksportvarer, der så vil følge med ned i handelens sorte hul.

I det danske Udenrigsministerium oplyser man at forhandlingspapiret ikke er et udtryk for en forhandlingslinje som den danske regering støtter. Ministeriet mener desuden at holdningen i papiret er i strid med Cotonouaftalen. Så kan man kun gætte på om det får nogen praktisk betydning på de kommende møder. ■

Udviklingsstøtte i fare

EU truer også med at der bliver lukket for udviklingsbistanden hvis de fattigste lande ikke skriver under på nye handelsaftaler. I en e-mail til landene i Stillehavsregionen fra den 30. juli hedder det, at »indgåelsen af en økonomisk partnerskabsaftale (EPA) og programlægning af EDF er uadskillelig.« EDF er European Development Fund og er EU's vigtigste bistandsprogram til de fattigste lande. Regeringerne i Stillehavsregionen er blevet voldsomt oprørte over at denne sammenkædning kastes ind i forhandlingerne, kun fem måneder før de skal afsluttes.

Det kan være farligt at sige sin mening om handelsaftalerne mellem EU og Afrika – hvis man vil beholde sit job.

Farlig kritik

YTRINGSFRIHED. »Skarpe handelsanalytikere er sjældne i verden. En af de få er Wallie Roux hvis arbejde jeg har fulgt i en årrække. Wallie Roux siger sandheden! Få bedre forhandlere, men skyd ikke budbringeren!«

Sådan lyder en af de markante erklæringer til støtte for en namibisk handelsekspert som blev fyret p.g.a. sine kritiske udtalelser. Den kommer fra Gunella Becker som er tidligere handelspolitisk forhandler for den svenske regering.

Plads i Guinness

Man skal passe på hvad man siger. Det måtte økonomen Wallie Roux erfare da han den 11. maj blev suspenderet fra sit job som handelsanalytiker for Namibias største kødproducent, Meatco. Årsagen var en kritisk aviscommentar fra Roux om EPA-forhandlingerne. Han stillede bl.a. spørgsmålstejn ved Namibias forhandlingsposition, og om det var muligt at nå en aftale inden udgangen af 2007, i betragtning af en række uafklarede tekniske forhold. Ifølge Roux er EU ved at gøre sig fortjent til en plads i Guinness' Rekordbog for historiens hurtigste forhandling om en handelsaftale.

Roux opfordrer regeringerne i Det Sydlige Afrikas Udviklingsfællesskab (SADC) til ikke at kapitulere overfor kravet om at underskrive en aftale hurtigt. »Hvis man er dum nok til at skynde sig p.g.a. en deadline uden at se på indholdet af aftalen, så fraskriver man sig sit eget liv,« advarer han.

Personlig holdning

Meatco forsvare suspensjonen af Roux med at han har brudt en personaleaftale om at offentlige meningstilkendegivelser skal godkendes på forhånd af virksomhedens ledelse.

Støtteerklæringer er siden strømmet ind fra kampagnegrupper, institutioner og enkeltpersoner. Alle kræver, at Roux genansættes eftersom han udelukkende har givet udtryk for sin personlige holdning.

Men Meatco har afvist at ophæve suspensionen og hævder at hans udtalelser fremtrådte som virksomhedens holdning.

Mere end regler

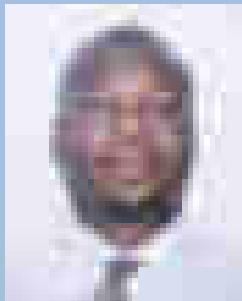
I en kommentar til suspensionen af Roux

skriver den svenske handelsrådgiver Gunella Becker bl.a.:

»Den åbenlyse grund til den nuværende panik er at EU truer med at fjerne sine toldpræferencer, med mindre en meget kompleks EPA-aftale er underskrevet før udgangen af 2007. Jeg er helt enig med Meatco i at man må tage sådanne trusler og reagere på dem. Men panik er aldrig et godt grundlag for forhandlinger. En grundig analyse er et godt grundlag. Problemet er her hverken hr. Roux eller hans budskab...«

»Med hensyn til deadline, så refererer EU (med rette) til beslutninger i WTO. Men Namibia og SADC må ikke glemme, at WTO er meget mere end regler og beslutninger – det er også et forhandlingsforum, hvor nye beslutninger og regler kan træffes.« ■

Regional integration under pres

Af Kwadwo Frempong, handelspolitisk ekspert

For nylig deltog jeg i en workshop om handelspolitik. Her var der almindelig enighed om, at regionale

handelsaftaler, i Afrika og andre steder, har et betydeligt, men ikke udnyttet, potentiale. Ideelt set kan de udnytte fysisk nærhed mellem medlemslande; de kan udvide markederne på en måde som muliggør større økonomier og i forlængelse heraf tillade en større national specialisering; de kan fremme investeringer ved at reducere transportomkostningerne, og de kan udstyre nogle virksomheder med ressourcer og erfaring til at konkurrere bedre på det internationale marked. Dertil kommer at et regionalt handelssamarbejde giver en stærkere forhandlingsposition, og at man i øvrigt kan begrænse omkostninger i forbindelse med handelsforhandlinger.

For at udnytte disse fordele fuldt ud, blev det diskuteret at regionale handelsaftaler har brug for at blive rodfastet og integreret mere solidt i medlemslandene end tilfældet har været hidtil – i hvert fald i Afrika. Den traditionelle opfattelse af regional integration tager afsæt i medlemslandenes geografiske nærhed og et politisk samarbejde gennem en økonomisk integration. Sammenlignet med andre verdensdele er de afrikanske regionale handelsaftaler dem, som kommer tættest på dette ideal. De ambitiøse målsætninger for de fleste afrikanske regionale handelsaftaler (toldunion, fælles marked, og øko-

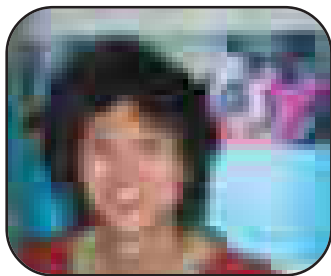
nomisk-menetære unioner), bekræfter den dominerende rolle, som regional politik spiller.

Forhandlingsprocessen omkring de økonomiske partnerskabsaftaler (EPA) med EU har spillet en central rolle for udviklingen af de regionale handelsaftaler i Afrika de senere år. Det er sandsynligt at EPA-forhandlingerne vil påvirke dynamikken i det regionale samarbejde. Problemet er at der ikke er symmetri i sammensætningen af de lande som EU forhandler med, og de lande som indgår i eksisterende integrationsmodeller. EPA-processen skal angiveligt bygge videre på og styrke den eksisterende integration. Det kan blive tilfældet i Vest- og Centralafrika, men det er ikke så oplagt i det østlige og sydlige Afrika. Her fører EU forhandlinger med to grupper af lande, men disse ialt 23 lande er med i fire forskellige regionale integrationsprogrammer. Deres regionale samarbejde risikerer nu at blive svækket.

Kwadwo Frempong er født i Ghana og er ansat i Commonwealths sekretariat. Han arbejder for Projekt Hub and Spokes, som har til formål at fremme AVS-landene i internationale handelsforhandlinger. ■

Begrebet »spaghettibowle« bruges ofte til at beskrive de regionale aftaler som afrikanske lande har indgået om økonomisk og handelsmæssigt samarbejde. Mange frygter at dette samarbejde vil blive undermineret af de nye handelsaftaler med EU.

Henrik Bang Andersen (25) blev ansat hos IBIS i slutningen af 2006 som studentermedhjælper på 30 timer. Har beskæftiget sig med internationalt solidaritetsarbejde siden han var 16-17 år. Interessen har mest gået på handel og bistand, især i forhold til Afrika. Efter en bachelor i filosofi starter han nu på RUC hvor han skal læse kultur og sprogødestudier og internationale udviklingsstudier.

»VI MÅ HAVE

Græsrodder i Danmark og internationalt forsøger at råbe politikere og offentligheden op i en sag som medierne ikke gider skrive om.

GRÆSRODSARBEJDE. Det er lykkedes at fange flere for sagen end man umiddelbart skulle have forventet. Det er vurderingen fra en række græsrodsaktivister som NOTAT har talt med. Gennem det sidste års tid har de, som led i en international kampagne, arbejdet ihærdigt på at gøre de økonomiske partnerskabsaftaler mellem EU og Afrika til en forståelig sag, som interesserer den almindelige dansker.

Klassisk koncert eller Afrika

For Matthew Frandsen var det en tilfældighed at han endte som primus motor i en kampagnegruppe under Mellemfolkeligt Samvirke.

»En aften stod jeg i et valg mellem at gå til en klassisk koncert eller til et møde som Mellemfolkeligt Samvirke (MS) arrangerede med en kenyaner. Jeg valgte at høre hans foredrag som handlede om handelsaftalerne med EU. Det gik op for mig at det er det vigtigste for Afrika som er sket i mange år,« siger han.

Matthew blev grebet af sagen og blev »ansat« som ulønnet kampagnepraktikant i MS. En af aktiviteterne blev et seminar om handelsaftalerne, hvor eksperter fra udlandet og danske politikere deltog. Seminaret blev arrangeret sammen med Sydafrika Kontakt, oplysningsorganisationen DEO og bistandsorganisationen IBIS og samlede over 100 deltagere.

»Vi havde ikke forventet mere end 40, det var jo ikke et specielt sexet emne. Vi måtte virkelig have ramt noget,« siger Henrik Bang Andersen, som har koordineret aktiviteterne hos IBIS. Ligesom i MS har man her oprettet en gruppe af aktivister som arbejder med handelsaftalerne.

Knækker halsen

Begge grupper har haft omkring 15 faste deltagere, og en del tid er gået med at gøre hinanden klogere på hvad de nye handelsaftaler betyder.

»Det afgørende krav fra EU i handelsforhandlingerne er gensidighed, men de afrikanske lande vil knække halsen på det. De udviklede lande har alle fordele i den liberalisering aftalerne indebærer, Afrikanske landmænd og små virksomheder vil blive udkonkurreret,« siger Henrik.

Matthew supplerer:

»Det vil være en katastrofe, hvis de afrikanske mister deres toldindtægter. I flere lande udgør de en tredjedel af statens indtægter.«

Han sammenfatter kampagnens budskab således: for meget, for hurtigt og forrykt.

Et højdepunkt i aktiviteterne var den internationale aktionsdag den 19. april, som i Danmark blev markeret under overskriften »EU bulldozer Afrika«. Her var ATTAC også medarrangør.

Fra den tyske ambassade gik et sejrsoptog, anført af en bulldozer og med følge af en flok jakkesæt-klædte EU-embedsmænd, gennem byen til Christiansborg. Mens bulldozeren parkerede på Slotspladsen og dannede kulisse for en manifestation med en række talere, havde en delegation for arrangementet foretræde for det udenrigspolitiske udvalg.

Organisationerne har også samarbejdet om en oplysnings-cd, men ellers har de kørt deres egne aktiviteter.

Matthew Frandsen (26) havde ikke været aktiv i Mellemfolkeligt Samvirke før han startede i praktik. Det globale udsyn og interessen for sundhedsvilkår i den tredje verden var afgørende for at Matthew valgte at studere folkesundhedsvidenskab. Siden er interessen for den hjemlige folkesundhed kommet til.

Morten Nielsen (46) har beskæftiget sig med det sydlige Afrika lige siden han i 1974 blev aktiv i kampagnen mod apartheid. Har i et år været ansat som kampagnemedarbejder hos Sydafrika Kontakt som i december ændrer navn til Afrika Kontakt for at brede fokus for sit arbejde ud til hele kontinentet.

RAMT NOGET«

International kampagne

En tredje ankermand i EPA-kampagnen er Morten Nielsen fra Sydafrika Kontakt. Hans organisation begyndte allerede for 20 år siden at forholde sig til samhandelen mellem EU og Afrika under den såkaldte Lomé-aftale. »Vi har opbygget netværk af kontakter i Afrika, og det har givet os en fordel. Men jeg er meget glad for, at de store u-landsorganisationer er kommet med,« siger han.

Han har været en del af den internationale Stop EPA-kampagne siden den blev lanceret på World Social Forum i 2006 i London.

»Et af de største problemer er at det er utroligt vanskeligt at få information om hvad der sker. EU-Kommissionen er meget dårlig til at informere, så i vid udstrækning har vi været afhængige af at afrikanske regeringer har lækket forhandlingspapirer.«

Morten fortæller, at der nu er Stop EPA-kampagner i 80-90 lande, og at kampagnen i udpræget grad er drevet af organisationer på den sydlige halvkugle, bl.a. bondeorganisationer og uafhængige økonomer.

– Deres budskab er at de afrikanske regeringer reelt ikke ved, hvad det her vil betyde. De er helt afhængige af EU's beregninger. Det første krav er derfor at man skal have tid til at gennemskue konsekvenserne. Fristen for at afslutte forhandlingerne må udskydes, og de lande der ikke vil være med, skal tilbydes et alternativ.

Medierne gider ikke

Men kan græsrodderne flytte noget i virkeligheden?

»Det er svært at sige, men der er kommet mere opmærksomhed om emnet, og et eller andet sted har vi påvirket den proces, der førte frem til vedtagelsen i folketinget,« siger Matthew (se artikel side xx).

»Noget af det som har forundret mig mest, er mediernes mangel på interesse. Det er utroligt svært at trænge igennem. Det er deprimerende når man tænker på at det er noget af det største i Afrikas udvikling i mange år.«

Beslutning uden konsekvenser

Henrik påpeger imidlertid, at vedtagelsen i folketinget ikke har haft konsekvenser i forhold til de krav EU fører frem i forhandlingerne.

Generelt er han temmelig kritisk med hensyn til kampagnens resultater.

»Det er ikke lykkedes specielt godt at popularisere noget så knastørt. Det er først og fremmest vores interne miljø, vi har mobiliseret. Den populære del af kampagnen er blevet negligeret, siger han og fremhæver »Make History Poverty« som et forbillede på hvordan svære emner kan omsættes til spiselige budskaber.

Blandt de vellykkede ting fremhæver han websiden myspace.com/epa2007, som på få dage havde 1.000 hits.

»Den henvendte sig til unge og studerende, som er det typiske segment i IBIS. Der skal laves noget strategisk udvikling til efteråret, forklarer Henrik i en talestrøm og med begreber som afslører en stor erfaring i kampagnearbejde.

International aktionsdag

Morten fra Sydafrika Kontakt ser frem til den 27. september.

Denne dato er udråbt til international EPA-aktionsdag.

»Jeg kan se at interessen vokser, alene på antallet af mails fra folk der vil have oplysninger, og studerende der skriver speciale om EPA.« »Flere hundrede organisationer over hele verden vil bakke op om denne dag. Jeg tror det bliver stort,« siger han. ■

GHANA er ikke klar

KOMMENTAR af Signe Borker Bjerre, formand for Sydafrika Kontakt.

ULIGHED. Civile organisationer har afholdt flere demonstrationer og arrangeret adskillige konferencer, og stadig flere er på vej. Der dannes koalitioner og netværk, og der bliver holdt møder med både EU-Kommissionens delegation i Ghana og den ghanesiske regering.

Udviklingsmæssigt er Ghana langt fremme sammenlignet med mange andre afrikanske lande, men alligevel er landet ikke klar til at gennemføre nye handelsaftaler fra januar 2008 på en måde der vil komme Ghanas økonomi og eksport til gavn. Infrastrukturen, de menneskelige ressourcer

og den institutionelle kapacitet er ikke udviklet i tilstrækkelig grad.

Ikke ligeværdig

Ghana er ganske enkelt ikke klar til at være en ligeværdig handelspartner med den økonomiske og teknologiske supermagt EU.

Hvis man fremskynder tempoet i liberaliseringerne, før Ghana er kommet længere i denne udvikling, vil det ikke blot forhindre en potentiel vækst, det vil også skade Ghanas økonomi og handelsperspektiver. Ifølge EU-Kommissionens egen vurdering vil Vestafrika alene miste en milliard euro i handel som konsekvens af de foreslåede handelsaftaler. Tariffen på en fjerdedel af Ghanas eksportvarer vil stige betydeligt. Ghana eksporterer hovedsageligt ananas, tun på dåse, kokos, aluminium og grøntsager.

Undergraver regional integration

Et andet vigtigt forhold omkring handelsaftalerne er hvorvidt de støtter den regionale integration og handel i udviklingslandene. For de afrikanske lande er den regionale integration et vigtigt udviklingsredskab. Den regionale integration er en måde at overkomme de små markeders begrænsninger og en mulighed for at samle ressourcer til infrastruktur og

store produktions projekter. Ifølge EU-Kommissionens vil handelsliberaliseringer fremme regional handel og integration landene imellem. Virkeligheden peger imidlertid i en anden retning. Regionale liberaliseringer af told og afgifter har stået på i mange år, men det er sandsynligt at hvis de helt fjernes i handelsforholdet mellem EU og de afrikanske lande, så vil eksportvarer fra EU blive mere konkurrencedygtige på de lokale markeder og dermed skubbe eksportvarer fra andre udviklingslande ud af markedet.

Det er kun når de afrikanske lande liberaliserer i forhold til hinanden, uden at liberalisere i forhold til EU, at de regionale markeder kan bygges effektivt op.

Mangler kun at blive hørt

Debatten om handelsaftalerne og mulige alternativer fortsætter i Ghana, i de andre udviklingslande og i Europa. Kloge analyser fremføres, endeløse rækker af tal i komparative analyser, alt fra små græsrodsorganisationer til internationalt anerkendte NGO'er og ministre protesterer mod at handelsaftalerne ikke indeholder et udviklingsperspektiv. Nu har vi kun tilbage at blive hørt. ■

Signe Borker Bjerre bor for tiden i Ghana.

Ghana eksporterer hovedsageligt ananas, tun på dåse, kokos, aluminium og grøntsager.

EU-AFRIKA FAIR TRADE TOUR

Bustur til Bruxelles ..om vores handel med Afrika

16. – 20. november 2007. Reglerne for EU's handel med de afrikanske lande er ved at blive ændret, og det går ikke stille for sig. Der er rejst en stor debat i både EU og Afrika om hvad retfærdig handel er, og hvad handlen betyder for fattigdommen i Afrika.

Den anledning bruger DEO i samarbejde med danske u-landsorganisationer til at arrangere en rejse til en af debattens centre: Bruxelles.

Mød repræsentanter for EU-Kommissionen, EU-parlamentarikere, for afrikanske lande og lobbyister for u-landsorganisationer. Hvad vil de, og hvordan arbejder de?

Programmet er fuld af spændende og lærerige diskussioner, men der bliver også tid til at se byen. Vi overnatter på et vandrerhjem centralt i byen.

Vi tager afsted fredag aften den 16. november og er hjemme igen tirsdag morgen den 20. november.

Pris 1.300 kr. (medlemmer af DEO kun 990 kr.) inkl. overnatning på vandrerhjem, morgenmad og stort informationsprogram.

Se program og tilmeld dig på www.deo.dk

Det handler om millioner...

CD med baggrundsmateriale om og introduktion til de nye handelsaftaler mellem EU og Afrika, EPA-aftalerne. CD'en indeholder alle relevante dokumenter og nyttige links. Der findes ikke bedre værktøj, uanset om du blot vil vide lidt om aftalerne, og hvad henholdsvis EU og afrikanerne mener om dem – eller om du vil grave dybere og forske i dem.

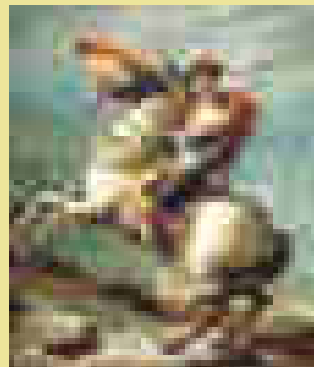
Kr. 50,- + porto 8,25 bestilles på www.deo.dk under materialer eller DEO tlf. 70 26 36 66.

CD'en er produceret af DEO i samarbejde med U-landsorganisationen Ibis og Sydafrika Kontakt.

DEO er et Oplysningsforbund med fokus på Demokrati i Europa.
info@deo.dk - Tlf. 70 26 36 66 - www.deo.dk

Næste nummer:

Menneske- rettigheder

Fremskridt for menneske- rettighederne

Menneske-rettighederne blev første gang formuleret under den franske revolution. Siden da er deres indhold og betydning vokset voldsomt. Nu taler vi om menneske-

rettigheder på vide områder som arbejdsmarkedet og velfærden. Læs om udviklingen i næste nummer.

Godt, skidt, eller lige meget?

Vidt forskellige opfattelser ledsager EU's »Charter om grundlæggende rettigheder«. Er der tale om et stort fremskridt for folks retsstilling i EU – eller er det en farlig og omfattende retspolitisk ensretning – eller er det et intetsigende dokument som blot gentager hvad der i forvejen står andre steder? Vi ser nærmere på argumenterne i de forskellige lejre.

Udvandning

Der lovgives og dømmes med menneskerettigheder som udgangspunkt på efterhånden mange områder. Nu kræver eksperter ligefrem at der bliver sat en grænse for at undgå udvandning og dalende respekt for menneskerettighederne.

Menneskeret at undgå fagforening

I Danmark har der været tradition for at såkaldte eksklusiv-aftaler pålagde alle på en arbejdsplads at være medlem af den rette fagforening. Den model satte menneskerettighedsdomstolen i 2006 en stopper for. Det er en menneskeret at undgå organisationstvung, sagde Domstolen. Men hvorfor er det ikke en menneskeret at undgå kollegaer som nyder godt af fagbevægelsens overenskomster uden at betale, spørger fagforeninger.

Svar på quiz: 1-b, 2-c, 3-a, 4-b, 5-a, 6-b, 7-a, 8-b, 9-c, 10-c

Test din viden

Svarene kan du finde i artiklerne inde i bladet, eller se de rigtige svar på side 31.

1. Hvad hedder EU's handelskommissær?		
a) Patrick Henderson	b) Peter Mandelson	c) Preben Pärsson
2. EPA-forhandlingerne vedrører handel mellem EU og en række afrikanske lande. Hvad står EPA for?		
a) Engagement Program for Africa	b) Endeavour Project Altogether	c) Economic Partnership Agreements
3. En ny handelsaftale skal ifølge køreplanen være på plads inden udgangen af hvilket år?		
a) 2007	b) 2008	c) 2009
4. Hvad hedder den danske udviklingsminister?		
a) Eva Kjer Hansen	b) Ulla Tørnæs	c) Per Stig Møller
5. Hvad kaldes den første store aftale mellem EU og de tidligere kolonier?		
a) Lomé-aftalen	b) Luanda-aftalen	c) Lusaka-aftalen
6. Hvilket land i Afrika har den største økonomi?		
a) Angola	b) Sydafrika	c) Kap Verde
7. Hvad hedder hovedstaden i Uganda?		
a) Kampala	b) Harare	c) Monrovia
8. Hvor stor er Afrikas andel af den samlede verdenseksport?		
a) ca. 0,5 procent	b) ca. 1,5 procent	c) ca. 5 procent
9. Hvad er en vigtig eksportvare for Uganda?		
a) diamanter	b) kød	c) blomster
10. Hvad vedtog det danske folketing i januar 2007?		
a) at bananer skal fritages for importafgift	b) at EPA-forhandlinger skal forlænges med op til 2 år	c) at EU skal efterleve sit tilsagn om at øge bistanden

Adressefelt

DANMARK

PP

Maskinel magasinpост
Blad ID: 42567

Postafsender:
Postbox 7777
7000 Fredericia

Udgiver og kontaktradr.:
NOTAT
Nordkystvejen 2F
8961 Allingåbro
Tlf. 86 48 16 00